

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

**Методичні рекомендації до самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності «Економіка»
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»**

ТЕМА 1. Інтеграція України у міжнародну економічну діяльність

*Міжнародна економічна діяльність є складовою національної економіки,
засобом реалізації національних інтересів
на міжнародній економічній арені
(С.В.Бестужева)*

Питання для самоконтролю

1. У контексті яких інтересів можна розглядати міжнародну економічну діяльність України?
2. Яке значення міжнародної економічної діяльності в сучасних умовах трансформаційного розвитку України?
3. Які факторні передумови розвитку міжнародної економічної діяльності?
4. Якими є основні передумови участі України в міжнародній кооперації та в міжнародному поділі праці?
5. Які об'єктивні особливості виробничої сфери України визначають специфіку моделі її відкритої економіки?
6. Якими є основні риси сучасної відкритої національної господарської системи?
7. Як співробітництво країн впливає на міжнародну господарську діяльність?
8. Якими є основні наслідки лібералізації міжнародної економічної діяльності?
9. Що являє собою платіжний баланс?
10. Що відображається у рахунку поточних операцій платіжного балансу?

Навчальне завдання

1. Назвіть основні риси, що визначають природу світового господарства як системної цілісності.
2. Проаналізуйте, як сучасні тенденції розвитку світової економіки впливають на характер господарських процесів в Україні.
3. Природні ресурси є необхідною, проте не обов'язковою умовою розвитку економіки. Чи погоджуєтеся ви із цим твердженням? Відповідь обґрунтуйте.
4. Розгляньте переваги та недоліки спеціалізації країни на експорті товарів гірничо-видобувної галузі в контексті глобалізації.
5. Охарактеризуйте природно-ресурсний потенціал України. Розвиток яких галузей, на вашу думку, є найбільш перспективним для України?
6. Назвіть принципові характеристики сучасної відкритої економіки.
7. Поясніть, що потрібно враховувати при характеристиці ступеня відкритості конкретної економіки.

Одновариантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. У контексті національних інтересів міжнародну економічну діяльність розглядають як засіб досягнення підприємницьких і загальнодержавних цілей у процесі співробітництва із зарубіжними партнерами.
2. Відкритою економікою можна назвати регіональний господарський комплекс, який не бере участі у системі міжнародного поділу праці та не опосередковує в ході міжнародної кооперації вагому частину сукупного продукту.
3. Поняття «відкрита економіка» можна ототожнити з поняттям «ефективна економіка».
4. Платіжний баланс є результуючим записом усіх міжнародних економічних операцій для певної країни.
5. По кредиту платіжного балансу маємо приплив благ (товарів та послуг) до певної країни за зворотного руху платіжних засобів.

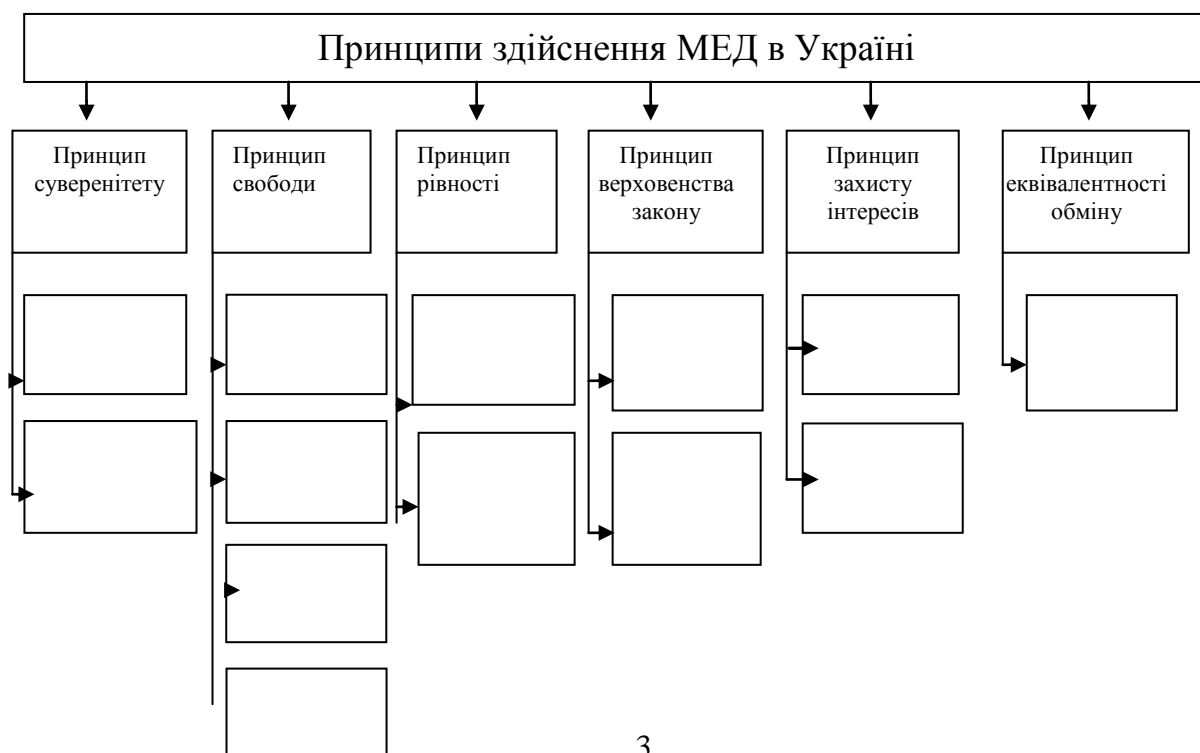

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Наведіть приклади факторних передумов МЕД України.

Факторні передумови МЕД України	
Фактори первинного порядку	Фактори вторинного порядку

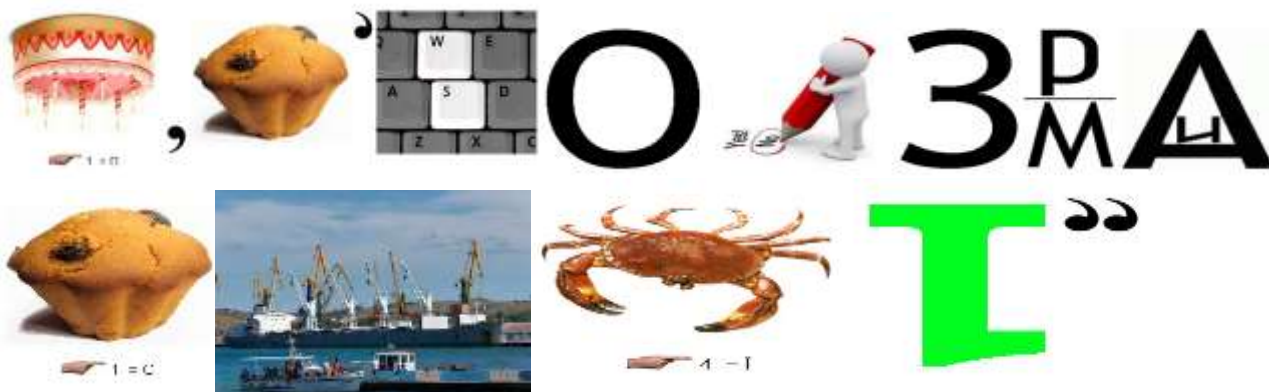
Завдання 2. Складіть логічно-структурну схему основних принципів здійснення МЕД в Україні

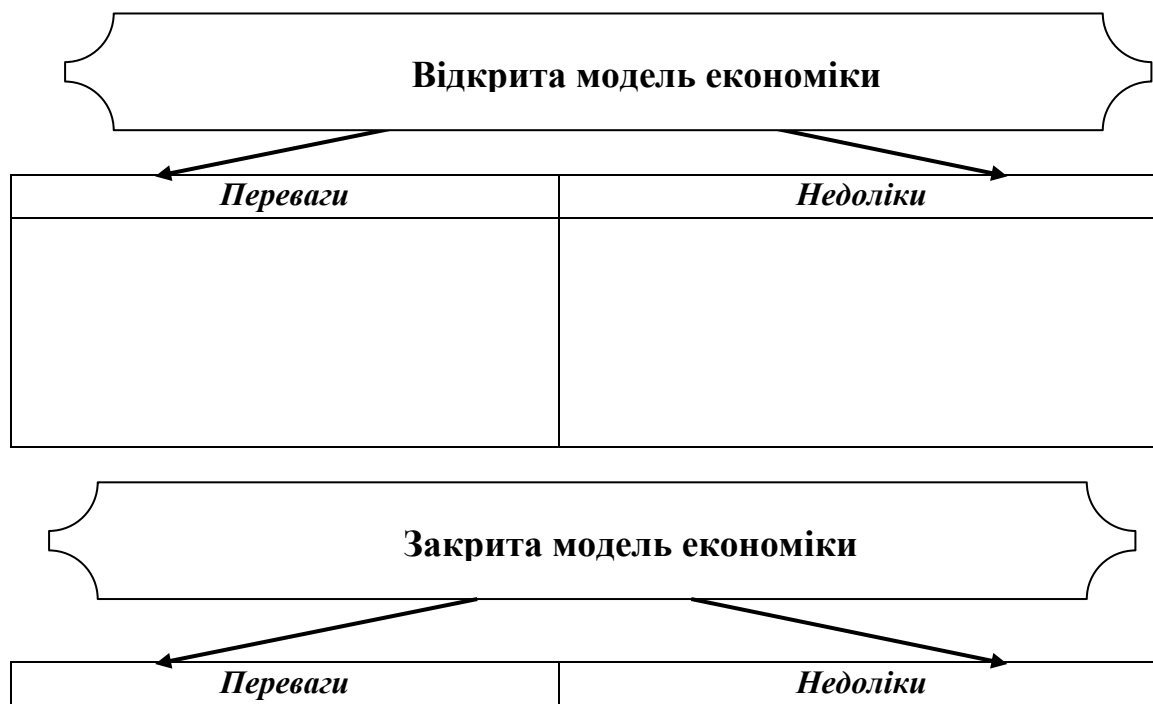
Для довідки:

1. Незастосування демпінгу при здійсненні МЕД.
2. Регулювання ЗЕД тільки законами України.
3. Свобода у виборі форм здійснення МЕД.
4. Гарантування права власності на результати МЕД.
5. Виключне право народу України на здійснення своєї МЕД.
6. Обов'язковість виконання суб'єктами МЕД усіх договорів та угод.
7. Добровільність участі в МЕД.
8. Рівність всіх суб'єктів перед законом, що її регламентує.
9. Заборона підзаконних актів.
10. Захист інтересів суб'єктів МЕД на території Укр. та за її межами.
11. Підпорядкування законам України.
12. Захист інтересів держави у МЕД на території Укр. та за її межами.
13. Заборона дискримінації суб'єктів МЕД з боку держави та з боку інших суб'єктів господарювання.

Завдання 3. Розгадайте ребус.

Завдання 4. Розгляньте переваги та недоліки відкритої та закритої моделі економіки.

--	--

Завдання 5. Розгадайте кросворд (рух стрілки має будь-який напрямок тільки не по діагоналі)

<i>К</i>	<i>З</i>	<i>І</i>	<i>Р</i>	<i>Е</i>	<i>І</i>	<i>М</i>	<i>У</i>	<i>Г</i>	<i>О</i>	<i>Д</i>	<i>А</i>
<i>О</i>	<i>О</i>	<i>М</i>	<i>А</i>	<i>Б</i>	<i>К</i>	<i>П</i>	<i>О</i>	<i>Р</i>	<i>Т</i>	<i>Т</i>	<i>О</i>
<i>Н</i>	<i>Б</i>	<i>П</i>	<i>О</i>	<i>Р</i>	<i>Т</i>	<i>К</i>	<i>В</i>	<i>Е</i>	<i>З</i>	<i>И</i>	<i>В</i>
<i>Ц</i>	<i>Е</i>	<i>С</i>	<i>І</i>	<i>Я</i>	<i>О</i>	<i>В</i>	<i>А</i>	<i>Р</i>	<i>И</i>	<i>С</i>	<i>Т</i>
<i>П</i>	<i>І</i>	<i>Д</i>	<i>П</i>	<i>Р</i>	<i>И</i>	<i>Є</i>	<i>М</i>	<i>С</i>	<i>Т</i>	<i>В</i>	<i>О</i>
<i>Р</i>	<i>О</i>	<i>Н</i>	<i>Т</i>	<i>П</i>	<i>Д</i>	<i>О</i>	<i>Г</i>	<i>О</i>	<i>В</i>	<i>А</i>	<i>О</i>
<i>П</i>	<i>З</i>	<i>Ж</i>	<i>О</i>	<i>О</i>	<i>Х</i>	<i>Б</i>	<i>А</i>	<i>А</i>	<i>І</i>	<i>Р</i>	<i>П</i>
<i>К</i>	<i>Е</i>	<i>Г</i>	<i>Р</i>	<i>Р</i>	<i>П</i>	<i>А</i>	<i>Р</i>	<i>Т</i>	<i>Е</i>	<i>К</i>	<i>С</i>
<i>О</i>	<i>Д</i>	<i>М</i>	<i>Г</i>	<i>З</i>	<i>Р</i>	<i>А</i>	<i>Н</i>	<i>Е</i>	<i>П</i>	<i>Т</i>	<i>П</i>
<i>Н</i>	<i>Р</i>	<i>У</i>	<i>І</i>	<i>Х</i>	<i>З</i>	<i>Е</i>	<i>З</i>	<i>Р</i>	<i>Р</i>	<i>Р</i>	<i>О</i>
<i>С</i>	<i>І</i>	<i>І</i>	<i>В</i>	<i>Л</i>	<i>Я</i>	<i>В</i>	<i>І</i>	<i>К</i>	<i>У</i>	<i>О</i>	<i>Р</i>
<i>О</i>	<i>Р</i>	<i>Ц</i>	<i>П</i>	<i>Н</i>	<i>Р</i>	<i>Е</i>	<i>Е</i>	<i>К</i>	<i>С</i>	<i>П</i>	<i>Т</i>

1. Сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних і оперативно-комерційних функцій підприємства, пов'язаних з його виходом на зовнішній ринок та участю в зовнішньоекономічних операціях.

2. Операції з купівлі продажу товарів і послуг.

3. Продаж та вивезення товарів за кордон з метою їх реалізації на зовнішніх ринках через передання у власність контрагенту в іншій країні

4. Продаж та вивезення за кордон раніше ввезеного товару, який не піддавався в реекспортуючій країні ніякій обробці.

5. Ввезення товарів, послуг (іноді може вживатися стосовно капіталу, знань, технологій). В структурі імпорту виділяють також реімпорт, який також впливає на зовнішньоекономічну діяльність.

6. Ввезення раніше вивезених за кордон товарів, які не піддавались обробці, тобто це експортні операції, що не відбулись.

7. Обмін товарами, роботами чи послугами без руху грошових коштів.

8. Сукупність торгово-економічних, виробничо-господарських, науково-технічних, коопераційних, валютно-фінансових і кредитно-розрункових відносин країни з іноземними державами.

9. Спосіб оформлення досягнутих комерційних та фінансових домовленостей між двома або більше суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземними контрагентами.

10. Договір на здачу в експлуатацію на певний період на договірних умовах надр і земельних ділянок, підприємств та інших господарських об'єктів, які належать державі або муніципальній владі.

11. Тимчасові союзи господарських незалежних фірм або організацій, що виникають з метою скоординованої підприємницької діяльності.

12. Самостійна господарська одиниця, що є юридичною особою, має певний набір виробничих факторів для виробництва і реалізації життєвих благ.

13. Обмежені території, на яких діють особливі пільгові економічні умови для іноземних і національних підприємців.

Завдання 6. Використовуючи наведені дані, складіть платіжний баланс країни та визначте сальдо балансу зовнішньої торгівлі, балансу поточних операцій, платіжного балансу.

№ п/п	Показники	Млн. дол. США
1	Експорт товарів	19650
2	Імпорт товарів	21758
3	Громадяни країни отримують дохід від іноземних інвестицій у вигляді процентних виплат з-за кордону	3621
4	Країна сплачує іноземним інвесторам дохід у вигляді процентів	1394
5	Витрати громадян даної країни на туризм	1919
6	Доходи даної країни від туризму	1750
7	Односторонні трансферти країни	2388
8	Інвестиції з-за кордону	3187
9	Інвестиції за кордон	2356
10	Надані довготермінові кредити	1818
11	Отримані короткотермінові кредити	1244
12	Позики в іноземних урядів	2181

Тема 2. Інтернаціональне співробітництво: форми та рівні. Суб'єкти міжнародної економічної діяльності України

Питання для самоконтролю

1. В яких формах здійснюється міжнародна економічна діяльність країни?
2. У чому сутність спільного розв'язання глобальних проблем розвитку?
3. У чому причина того, що рух капіталів і торгівлю інколи розглядають як альтернативні моделі розвитку міжнародного співробітництва?
4. Якими є основні умови та цілі міжнародного науково-технічного співробітництва для України?
5. Які критерії використовують при класифікації суб'єктів міжнародної економічної діяльності в країні?
6. Як у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначено коло суб'єктів міжнародного співробітництва України?
7. Які цілі міжнародної економічної діяльності суб'єктів мікрорівня?
8. Які цілі міжнародної економічної діяльності суб'єктів макrorівня?
9. Які органи здійснюють роль регуляторів міжнародної економічної діяльності в Україні?
10. Які тенденції зумовлюють зростання значення наддержавних форм міжнародного економічного регулювання?

Навчальне завдання

1. Назвіть цілі міжнародної економічної діяльності на підприємницькому рівні.
2. Доведіть, що суб'єкти міжнародної економічної діяльності на макrorівні мають подвійну природу.
3. Поясніть причину зростання значення наддержавних форм міжнародної економічної діяльності в Україні.
4. Поміркуйте, чи існує різниця між поняттями «наддержавний» та «міждержавний» рівень економічної діяльності? Відповідь обґрунтуйте.
5. Назвіть основні завдання та напрями діяльності міжнародних економічних організацій.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Суб'єктами міжнародної підприємницької діяльності в будь-якій країні є ті юридичні, фізичні особи, організаційні структури, які наділені відповідною дієздатністю та правами.
2. На мікрорівні міжнародна економічна діяльність – це комплексні заходи з боку держави задля налагодження та закріплення міжнародних економічних відносин.
3. Основним цільовим призначенням інститутів макrorівня є встановлення «правил гри», адекватних режиму міжнародної економічної діяльності.
4. Національний і міжнародний режими міжнародної економічної діяльності формуються державою в особі її повноважних органів.

5. Дедалі важливішу позитивну роль відіграють міжнародні гуманітарні, екологічні організації, діяльність яких відповідає сучасним викликам загальноцивілізаційного або регіонального масштабів.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Аргументуйте або спростуйте такі тези:

1. Міжнародні організації, об'єднуючи у своїх рамках економічний, політичний, науковий потенціал різних держав-членів, володіють великими можливостями й можуть здійснювати принциповий вплив на розвиток світової економіки. Тому їх можна визнати стратегічно важливими суб'єктами економічного розвитку. Під стратегією у даному випадку слід розуміти довгостроковий план або напрям розвитку з найважливішими установками, наприклад, з метою подолання несприятливого сьогодення економічного стану й досягнення більш високих параметрів його розвитку.

2. Вдосконалення технологій і виробництва, глобалізація і спеціалізація торгових процесів, зменшення мит, міжнародна міграція та укладення торгових сою зів зазвичай розглядаються як заходи, що позитивно впливають на міжнародну торгівлю, стимулюють економічний розвиток і зростання ВВП. Водночас питання, які країни в результаті більше виграють від глобалізації та вільної торгівлі, залишається відкритим.

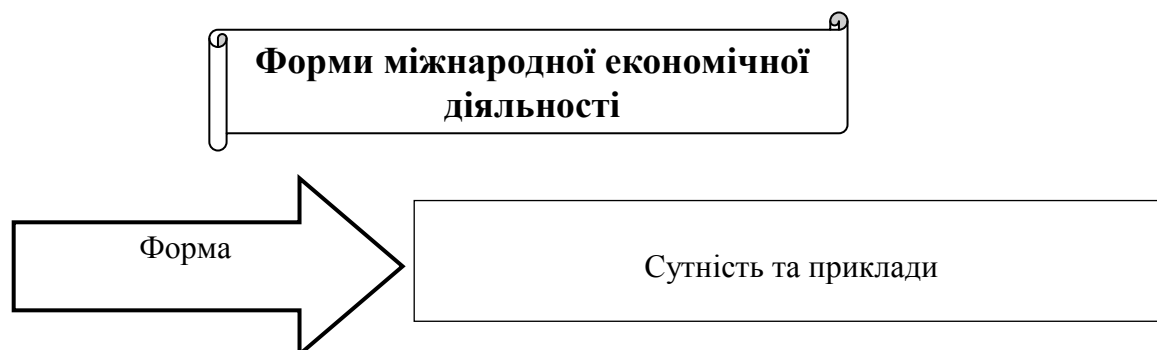
3. Міжнародній торгівлі належить вирішальна роль серед інших форм міжнародних економічних відносин на сучасному етапі розвитку світової економіки. В умовах трансформації ринкової економіки України зовнішня торгівля є чи не найважливішим засобом наповнення державного бюджету.

Завдання 2. Приведіть у відповідність.

	Форми		Сутність
1	Міжнародний рух капіталів	А	сукупний товарооборот між країнами – суб'єктами світової економіки
2	Міжнародне науково-технічне співробітництво	Б	сукупність економічних відносин між країнами із надання транспортних, інформаційних, туристичних, фінансових, страхових та інших послуг
3	Міжнародна торгівля послугами	В	процес транскордонного переміщення капіталів, обумовлений різною забезпеченістю країн матеріальними, фінансовими, грошовими ресурсами для створення матеріальних благ і забезпечення розширеного відтворювального процесу
4	Міжнародна торгівля товарами	Г	сукупність відносин між країнами із надання науково-технічних знань на комерційній або некомерційній основі
5	Міжнародні валютно-фінансові відносини	Д	сукупність економічних відносин між країнами при функціонуванні та використанні валюти у їх економічній взаємодії
6	Міжнародна міграція робочої сили	Е	сукупність економічних відносин між країнами із надання фінансових активів на умовах терміновості, зворотності, платності
7	Міжнародні кредитні	Є	процес міждержавного переміщення робочої сили

	відносини		терміном більше одного року, обумовлений економічними та неекономічними причинами
--	-----------	--	---

Завдання 3. Побудуйте структурно-логічну схему форм міжнародної економічної діяльності. Наведіть приклади.

Завдання 4. Прокоментуйте вислів:

1. «Підприємець – революціонер в економіці. Прибуток для нього – лише символ успіху. Головне – вступити на незвіданий шлях там, де закінчується звичний порядок». (Й. Шумпетер). У чому головний зміст цього вислову? Чи можна його застосувати до міжнародного співробітництва?

2. «Економіка України вимагає докорінної технологічної і технічної модернізації промисловості, будівництва, сільського господарства, транспорту та переорієнтації на вищі світові стандарти з метою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Для цього необхідне максимально ефективне використання форм міжнародних економічних відносин» (В.Г.Федоренко). Прокоментуйте вислів. Які форми міжнародних економічних відносин сприятимуть вирішенню цього питання?

Завдання 5. Визначте повноваження органів (суб'єктів макрорівня).

<i>Суб'єкт</i>	<i>Функції</i>
1. Верховна Рада	А. Забезпечує в межах своїх повноважень захист економічних прав і законних інтересів України, суб'єктів її зовнішньоекономічної діяльності
2. Кабінет Міністрів України	Б. Здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України.
3. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	В. Вивчає валютно-фінансові умови міжнародного співробітництва України, здійснює регулювання валютних резервів держави
4. Міністерство фінансів	Г. Надання інформаційних та довідкових послуг, інформування про можливості міжнародного співробітництва
5. Національний банк України	Д. Визначає засади внутрішньої і зовнішньої політики.
6. Державна фіскальна служба України.	Е. Здійснює операції в іноземній валюті в Україні та за кордоном,
7. Обласні управління	Є. Виконує регуляторні та реєстраційно-дозвільні

зовнішніх економічних зв'язків	функції у сфері експорту, імпорту товарів, робіт, послуг
8. Торгово-промислова палата України	Ж. Виступає основним джерелом оперативного регулювання міжнародної економічної діяльності
9. Президент України	З. Представляє інтереси держави в інших центральних банках, міжнародних банках та інших кредитно-фінансових установах.
	І. Надання практичної допомоги підприємцям під час проведення торговельно-економічних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках
	К. Контроль за перетином товарами українських кордонів.
	Л. Здійснюють контроль та регулювання міжнародного співробітництва на певних територіях
	М. Вживає заходів щодо врегулювання торговельних спорів та захисту інтересів суб'єктів господарювання України в антидемпінгових розслідуваннях
	О. Розробляє та впроваджує фінансову політику держави

Тема 3. Україна в міжнародній торгівлі товарами: загальний режим. Експортно-імпортна діяльність України.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність операцій купівлі-продажу товарів та якими є її різновиди?
2. Що таке реекспорт і реімпорт?
3. Які переваги використання різних форм міжнародної торгівлі?
4. Які основні типи зовнішньоторговельної політики існують у міжнародній практиці?
5. У чому полягає сутність тарифного регулювання міжнародної торгівлі?
6. Які показники характеризують стан зовнішньої торгівлі?
7. Які основні галузеві та геополітичні пріоритети розвитку української міжнародної торгівлі?
8. Що відрізняє бартерні операції від компенсаційних угод?
9. Які переваги зустрічних операцій у товарній торгівлі й ускладнення при їх реалізації?
10. Що таке промислові компенсаційні операції?

Навчальне завдання

1. Охарактеризуйте специфіку експортного потенціалу України.
2. Визначте основні структурні компоненти вітчизняного імпорту.
3. Охарактеризуйте системний взаємозв'язок між експортною та імпоротною складовими міжнародної торгівлі України.
4. Визначте природу міжнародних товарообмінних операцій.
5. Назвіть основні види міжнародних товарообмінних операцій.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

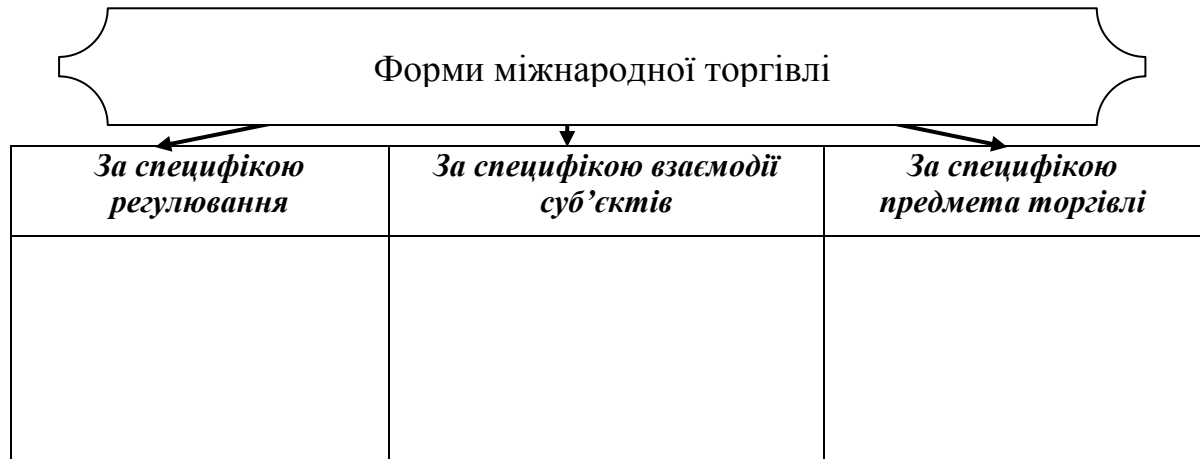
1. Міжнародна торгівля товарами, як найстаріша форма міжнародної економічної діяльності, у процесі своєї еволюції відобразила всі значущі особливості розвитку виробництва, соціально-економічного прогресу.
2. Світова організація торгівлі (СОТ) – це найбільша міжнародна торгова організація, яка покликана регулювати стосунки учасників організації в сфері міжнародної торгівлі на основі пакету угод.
3. Експорт – ввезення товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в т.ч. виключних прав на них, з митної території країни за кордон без зобов'язання їх зворотного вивезення.
4. Зустрічна торгівля – зовнішньоторговельна операція, при здійсненні якої в єдиному зовнішньоекономічному договорі (контракті) фіксуються обов'язки партнерів зробити повний або частково збалансований обмін товарами.
5. Компенсаційні угоди означають обмін товарів відповідно до товарних списків, які готуються контрагентами.

Завдання для самостійного виконання

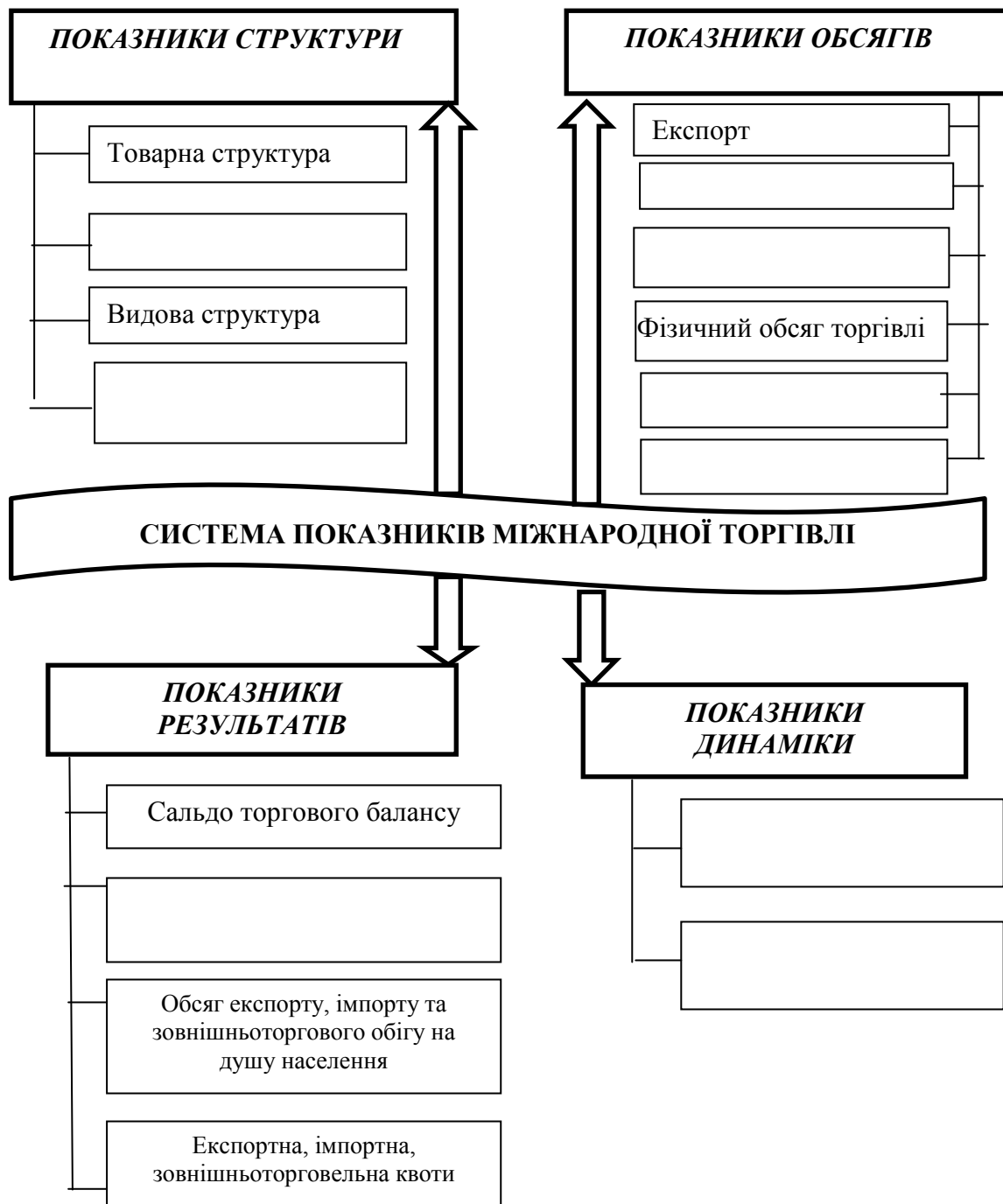
Завдання 1. Система міжнародної торгівлі увійшла в період змін та випробувань. Тенденції протекціонізму, втома від глобалізації та активний розвиток нових гравців загрожують нинішньому порядку. Однак в еру нових викликів формуються і нові правила, які дають поштовх для подальшого розвитку. Висловіть свою точку зору, яким буде майбутнє міжнародної торгівлі.

Завдання 2. Охарактеризуйте сутність форм міжнародної торгівлі.

Завдання 3. На сьогоднішній день на стан міжнародної торгівлі впливає цілий комплекс чинників, які наведено на рисунку. Наведіть приклади їх впливу.

Завдання 5. На основі даних Державної служби статистики України проаналізуйте зовнішньоторговельну діяльність України на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин, дослідіть головні зміни тенденцій у географічній та товарній структурах зовнішньої торгівлі України, зокрема дайте відповіді на запитання:

1. Які країни світу є головними торговельними партнерами України у зовнішньоекономічних операціях?
2. Які обсяги та динаміка продажів із головними зовнішньоторговельними партнерами України?
3. Які види товарів переважають у товарній структурі експорту українських товарів?
4. Які види товарів переважають у товарній структурі імпорту в Україну?

5. Які обсяги експорту-імпорту товарів за регіонами України ?
6. Які чинники вплинули на зрушення в географічній та товарній структурі зовнішньоторговельної діяльності України?

Завдання 6. Міркуємо та аналізуємо.

1. «Товарообмінні операції, або зустрічна торгівля, за своєю сутністю є таким поєднанням експорту й імпорту товарів, за якого в єдиних угодах у контрагентів виникають зобов'язання щодо взаємної закупівлі товарів. Значущість товарообмінних операцій для України пов'язана з особливостями водночас перехідного та кризового етапу її розвитку, яким, власне, і став початковий період незалежного існування держави». Про що йдеться?

2. Причинами, що обумовили міжнародний безгрошовий товарообмін з участю українських господарських організацій, переважно у формі бартеру, в 90-х роках були нестабільність фінансової системи країни, занадто жорстка монетарна політика, яка призвела до дефіциту обігових коштів у підприємств. Чи означає це, що поширення товарообмінних операцій – виключно супутня риса транзитивних, погано врегульованих, кризових економік.

3. Спроби оцінити обсяги зустрічної торгівлі здійснюються різними експертними агентствами та фахівцями, і за даними деяких із них, частка натурального товарообміну в загальному обсязі світової торгівлі зростала з 2 % до приблизно чверті на початку 80-х років, досягнувши нині близько 50 %. Інші експерти дають більш помірні оцінки ваги зустрічної торгівлі в сучасних експортно-імпортних операціях, вважаючи, що вона становить до третини таких операцій. Як Ви вважаєте, чому важко підрахувати реальні обсяги зустрічної торгівлі?

Завдання 7. Заповніть таблицю.

Характерні ознаки бартерної операції	Переваги бартерних операцій	Недоліки бартерних операцій

Завдання 8. Проаналізуйте Інтернет-публікації та дайте відповіді на питання:

1. Які мотиви та переваги толінгових операцій?
2. Що на вашу думку стримує розвиток толінгових операцій в Україні?
3. Яких заходів варто вживати для розвитку толінгових операцій в Україні?
4. Що саме стимулюватиме національних виробників до процесу заключення толінгових угод?

Публікації:

1. Лазоренко Т.В., Корольова С.Г. Економічна сутність, переваги та недоліки реалізації толінгових операцій в Україні. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. Том 29 (68). 2018. № 6. URL: http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_6/17.pdf

2. Терновський В.О. Причини використання давальницьких операцій та їх вплив на економічний розвиток України. *Ефективна економіка*. 2013. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2386>

3. Богомазова К.К. Сутність операцій з давальницькою сировиною та їх значення. *Ефективна економіка*. 2013. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2182>

4. Ананська М.О., Мостова І.В. Поняття, класифікація та проблемні питання обліку операцій з давальницькою сировиною. Матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України». Одеса, 2018. URL: <https://economics.opu.ua/files/science/oblik/2018/tezy.pdf>

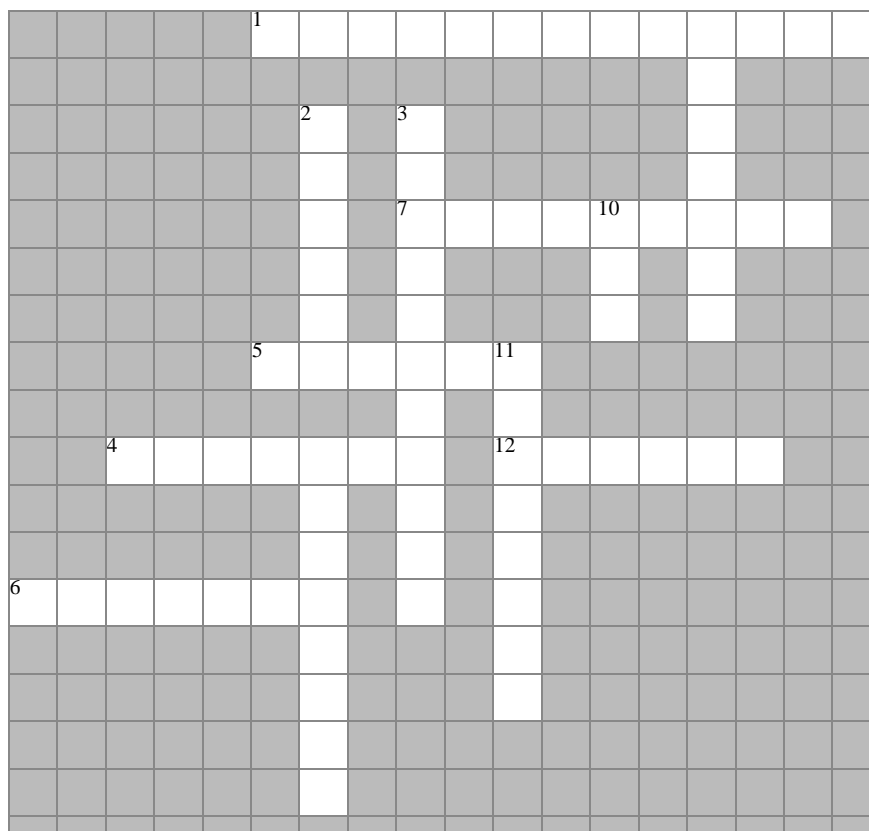
Завдання 9. Напишіть есе на одну із запропонованих тем:

1. Роль, цілі та види вільних економічних зон.
2. Яким Ви бачите майбутнє України у світовій економіці?
3. Які види товарів Україна буде імпортувати (експортувати) в майбутньому?
4. Фактори та переваги міжнародного розподілу праці.

Завдання 10. Визначте, що із переліченого відноситься до: а) торговельних компенсаційних операцій, б) промислових компенсаційних операцій.

Вид угоди	а), б)
1. Операції «бай-бек»	
2. Зустрічні закупівлі	
3. Угоди типу «свіч»	
4. Поставки на комплектацію	
5. Договір цесії	
6. Угода про експлуатаційну компенсацію	
7. Бартер	
8. Компенсаційні угоди	
9. Викуп застарілої продукції	
10. Авансові закупівлі	
11. Угоди типу «офсет»	
12. Операції з давальницькою сировиною	

Завдання 11. Розгадайте кросворд

<i>По горизонталі</i>	<i>По вертикалі</i>
1. Процес встановлення цін на товари та послуги.	1. Грошова одиниця, що використовується як засіб розрахунку в торгових операціях.
4. Сукупність виробничих відносин капіталістичного способу виробництва, за яких засоби праці, певні матеріальні блага, гроші, об'єкти інтелектуальної власності та різні види цінних паперів тощо є знаряддям експлуатації, привласнення частини чужої неоплаченої праці.	2. Перша теорія міжнародної торгівлі.
5. Прямий безгрошовий обмін товарами або послугами.	8. Вивіз із митної території країни за кордон товарів і послуг без зобов'язання їхнього зворотного повернення.
6. Продаж товарів за цінами, нижчими від контрактних на міжнародних товарних ринках, за умови, що низький рівень ціни не зумовлюється відповідним рівнем витрат на виробництво цього товару.	9. Процес обміну товарами, послугами, цінностями і грошима.
7. Продаж та вивезення до іншої країни товарів, які раніше були завезені ззовні, без їхнього перероблення.	10. Міжнародна організація, метою якої є розробка системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їх дотриманням.
12. Ввезення з-за кордону товарів, послуг, технологій, капіталу, цінних паперів для реалізації та застосування на внутрішньому ринку.	11. Ввезення раніше вивезених за кордон товарів, які не піддавались обробці, тобто це експортні операції, що не відбулись.

Тема 4. Міжнародний контракт. Інкотермс – інструмент міжнародної торгівлі.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає призначення міжнародного договору (контракту)?
2. Які обов'язкові умови передбачаються міжнародним контрактом?
3. Чим відрізняються обов'язкові умови контракту від додаткових?
4. Які основні форми розрахунків використовуються в міжнародній комерційній практиці?
5. Чому акредитивна форма платежу вимагає найбільш активної участі банків у здійсненні розрахунків і спрямована, головним чином, на захист інтересів продавця?
6. Які переваги та недоліки інкасової форми розрахунків для експортерів та імпортерів?
7. Які переваги та недоліки акредитивної форми розрахунків для експортерів та імпортерів.
8. Яку сферу міжнародної торгівлі регламентують Інкотермс?
9. За яким принципом сформовано перелік груп та видів Інкотермс?

Навчальне завдання

1. Назвіть та охарактеризуйте основні елементи міжнародного контракту.
2. Охарактеризуйте основні види цін міжнародних контрактів.
3. У поясненнях до термінів СРТ і СІР сказано, що ризик переходить від продавця до покупця при поставці товару першому перевізникові. Поясніть, хто є «першим перевізником».
4. Поясніть, чи зобов'язаний продавець згідно терміна EXW надавати допомогу покупцеві при завантаженні товару.
5. Поміркуйте, яка причина прийняття рішення про зниження кількості умов в Інкотермс 2010 у порівнянні з Інкотермс 2010.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. До обов'язкових умов контракту належать: предмет договору, якість та кількість, базисні умови поставки, ціна, гарантії, умови платежу, страхівка, юридична адреса та підписи сторін.
2. Преамбула контракту – констатація виду угоди, найменування товару, його характеристики, номенклатурної належності чи асортименту.
3. Міжнародні розрахунки – це система організації, регулювання та здійснення платежів за грошовими вимогами й зобов'язаннями, які виникають при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності між державами, підприємствами і громадянами різних країн.
4. Авансовий платіж передбачає виплату покупцем продавцю погодженої в контракті суми в рахунок платежу до передачі товару в його розпорядження або до початку виконання замовлення.

5. Умова поставки «FOB» означає, що продавець виконав свої зобов'язання щодо поставки товару в момент, коли останній перетнув борт судна в узгодженому сторонами порту відвантаження. Таким чином, ризик втрати або пошкодження товару переходить від продавця до покупця саме в цей момент.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Встановіть відповідність між умовою та змістом контракту.

	Умови		Зміст
1.	Преамбула	а	Чоловіче та жіноче взуття в асортименті
2.	Предмет	б	Документарне інкасо
3.	Кількість	в	За специфікацією
4.	Базисні умови постачання	г	На власний розсуд
5.	Ціна	д	3 місяці з дати складання договору
6.	Якість	е	Тверда долар/пара
7.	Термін постачання	є	DDP (поставки з оплатою мита)
8.	Умови платежу	ж	Спосіб «тель-кель» (згідно із зразком)
9.	Завдання прийняття	з	Компанії України та Італії
10.	Інші умови	и	100 пар

Завдання 2. На сьогоднішній день на стан міжнародної розрахунків впливає цілий комплекс чинників, які наведено на рисунку. Наведіть приклади їх впливу.

Завдання 3. Проаналізуйте, які з категорій термінів Інкотермс-2010 відносяться до доставки будь-яким транспортом, а які до доставки по морю або внутрішньо водними шляхами.

<i>Доставка будь-яким видом транспорту (морський, авто, повітряний, ж / д)</i>	<i>Доставка морем чи внутрішніми водними шляхами</i>
	-
	-
	-

Завдання 4. Розв'яжіть задачу.

Розрахуйте фактичну вартість партій товару А, закуплених імпортером протягом року, якщо:

1. За умовами контракту передбачено, що експортер надасть імпортеру цінові знижки при виконанні наступних умов:

А) при досягненні обсягу покупки товару протягом року не менше 100 одиниць, бонусна знижка складатиме 10% від вартості річних покупок з урахуванням скидки «сконто»;

Б) при оплаті товару одразу після його відвантаження, а не через місяць після відвантаження (як це передбачено в контракті), знижка «сконто» складатиме 5% вартості угоди;

2. Фактичні умови поставок протягом року:

А) в I кварталі закуплено 30 одиниць товару, партія оплачена через місяць після відвантаження;

Б) в II кв. – 25 од., партія оплачена одразу після відвантаження;

В) в III кв. – 25 од., партія оплачена через місяць після відвантаження;

Г) в IV кв. – 30 од., партія оплачена одразу після відвантаження.

3. При звичайних умовах поставки товару А (без урахування знижок) ціна товару А дорівнює 200 дол.

Завдання 5. Розв'яжіть задачу.

Оскільки світова ціна на мідний концентрат з різним вмістом міді не може визначатися за котируваннями Лондонської біржі металів, необхідно розрахунковим шляхом визначити світову ціну за одну тону мідного концентрату, що пропонується експортером.

Відомо, що:

1). $P_{mk}^e = 120$ дол./т – ціна, яку пропонує експортер за мідний концентрат;

2). $N_{mk} = 60\%$ – процентний вміст міді у мідному концентраті, який пропонує експортер;

3). $K_p = 10\%$ – коефіцієнт, який враховує втрати міді при переробці концентрату міді у чисту мідь;

4). $S_n = 40$ дол./т – затрати на переробку однієї тони мідного концентрату у чисту мідь;

5). $P_m^m = 300$ дол./т – світова ціна за одну тону чистої міді (визначається за котируваннями Лондонської біржі металів).

Завдання 6. Розв'яжіть задачу.

Згідно з договором купівлі-продажу товар поставляється з Чехії до України за умовами EXW. Вартість товару – 15000 євро. Вартість навантаження на транспортний засіб – 600 євро, транспортування до кордону України коштує 1700 євро.

Обчисліть митну вартість товару і розмір митних платежів, якщо в ході митного оформлення були сплачені: плата за митне оформлення – 250 грн., мито – за ставкою 15 %, акцизний збір – за ставкою 25 %, податок на додану вартість – за ставкою 20 %. Курс валюти – 30 грн. / євро.

Завдання 7. Розв'яжіть задачу.

За зовнішньоторговим контрактом здійснюється перевезення томатної пасти з України у контейнерній тарі або у ящиках. Обсяг перевезення 350 тонн. Схема перевезення – з Херсону залізницею до Одеси, далі морем до Олександрії.

Вартість перевезення залізницею – 150 грн. за 20 тонний контейнер; у ящиках – 400 грн. за вагон, завантаження вагону 15 тонн. Вартість перевезення із залізниці до порту в контейнерах – 25 грн. за 1 контейнер, у ящиках – 23 грн. за тонну. Вартість морського фрахту в контейнерах – 18 грн. за 1 тонну, у ящиках – 29 грн. за тонну. У якій тарі ефективніше здійснювати транспортування?

Завдання 8. На основі запропонованих Інтернет–публікацій проаналізуйте сучасний стан системи міжнародних розрахунків в Україні, визначте проблеми та перспективи вдосконалення основних форм здійснення міжнародних розрахунків в Україні.

1. Гудзенко Н. М. Використання сучасних платіжних інструментів при здійсненні розрахунків за зовнішньоекономічними операціями. URL: http://www.rusnauka.com/8_DN_2011/Economics/7_82125.doc.htm

2. Національний банк розглядає можливості вдосконалення роботи ринку міжнародних платіжних систем в Україні/ URL: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=16666864

3. Коваль Н. О. Особливості функціонування платіжних систем України на сучасному етапі їх розвитку URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1441>.

Тема 5. Міжнародна торгівля послугами: критерії та українська специфіка

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність міжнародної торгівлі послугами?
2. Які основні тенденції розвитку світової торгівлі послугами?
3. У чому полягають причини динамічного розвитку послуг у сучасній економіці?
4. Які об'єктивні критерії класифікації послуг?
5. У чому полягає мета залучення посередників у міжнародну торгівлю?
6. Як можна класифікувати посередників за обсягом посередницьких збутових прав?
7. Як можна класифікувати посередників залежно від характеру та обсягу їхніх повноважень?
8. Якими є основні форми технологічних послуг?
9. Які фактори та економічні умови визначають особливості міжнародних транспортних послуг?
10. Які тенденції розвитку міжнародного туризму?

Навчальне завдання

1. Обґрунтуйте чи спростуйте положення, що саме сфера послуг є провідною галуззю у галузевій структурі багатьох розвинених країн світу.
2. Визначте юридичні підстави діяльності посередників міжнародних торговельних операцій. Назвіть основні типи міжнародних контрактів із торговельними посередниками.
3. Розкрийте стимули розвитку ринку технологічних послуг у сучасних умовах.
4. Назвіть основні види інжинірингу та критерії класифікації його форм.
5. Охарактеризуйте сутність франчайзингу. Наведіть приклади найуспішніших франшиз в Україні.
6. Назвіть особливості сучасного рекламного бізнесу.
7. Основну роль в міжнародній торгівлі послугами відіграють саме туристичні та транспортні послуги. Прокоментуйте це положення.
8. Автотранспорт займає лідируючі позиції в розвинених державах світу. Його частка складає більше 40% від загального обсягу транспортних перевезень. Залізничний транспорт займає меншу «нішу» – близько 25%. У державах, що мають перехідну економіку, пріоритети трохи інші. На залізничний транспорт припадає близько 60-65%, а на автомобільний – всього 9%. З чим, на вашу думку, це пов'язано?

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Міжнародний транспорт та інформаційно-комунікаційна система є найважливішим елементом інфраструктури.

2. Проведення аукціонів відноситься до міжнародних фінансових послуг.
3. МОП відіграє активну роль у регулюванні міжнародного ринку послуг.
4. Науково-технічний прогрес є стрімкою рушійною силою розвитку міжнародної торгівлі послугами.
5. Франчайзинг – це надання великою, «материнською», фірмою права дрібній фірмі права вести виробничо-підприємницьку діяльність під її опікуванням відповідного обладнання, права користування «маркою», «брендом» материнської структури, визначенням параметрів збутової діяльності.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. На основі даних Державної служби статистики України проаналізуйте зовнішньоторговельну діяльність України на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин, дослідіть головні зміни тенденцій у географічній та видовій структурі зовнішньої торгівлі послугами України, зокрема дайте відповіді на запитання:

1. Які країни світу є головними торговельними партнерами України у зовнішньоекономічних операціях у сфері послуг?
2. Які обсяги та динаміка продажів послуг із головними зовнішньоторговельними партнерами України?
3. Які види послуг переважають у структурі українського експорту?
4. Які види послуг переважають у структурі імпорту в Україну?
5. Які обсяги експорту-імпорту послуг за регіонами України?
6. Які чинники вплинули на зрушення в географічній та видовій структурі зовнішньої торгівлі послуг України?

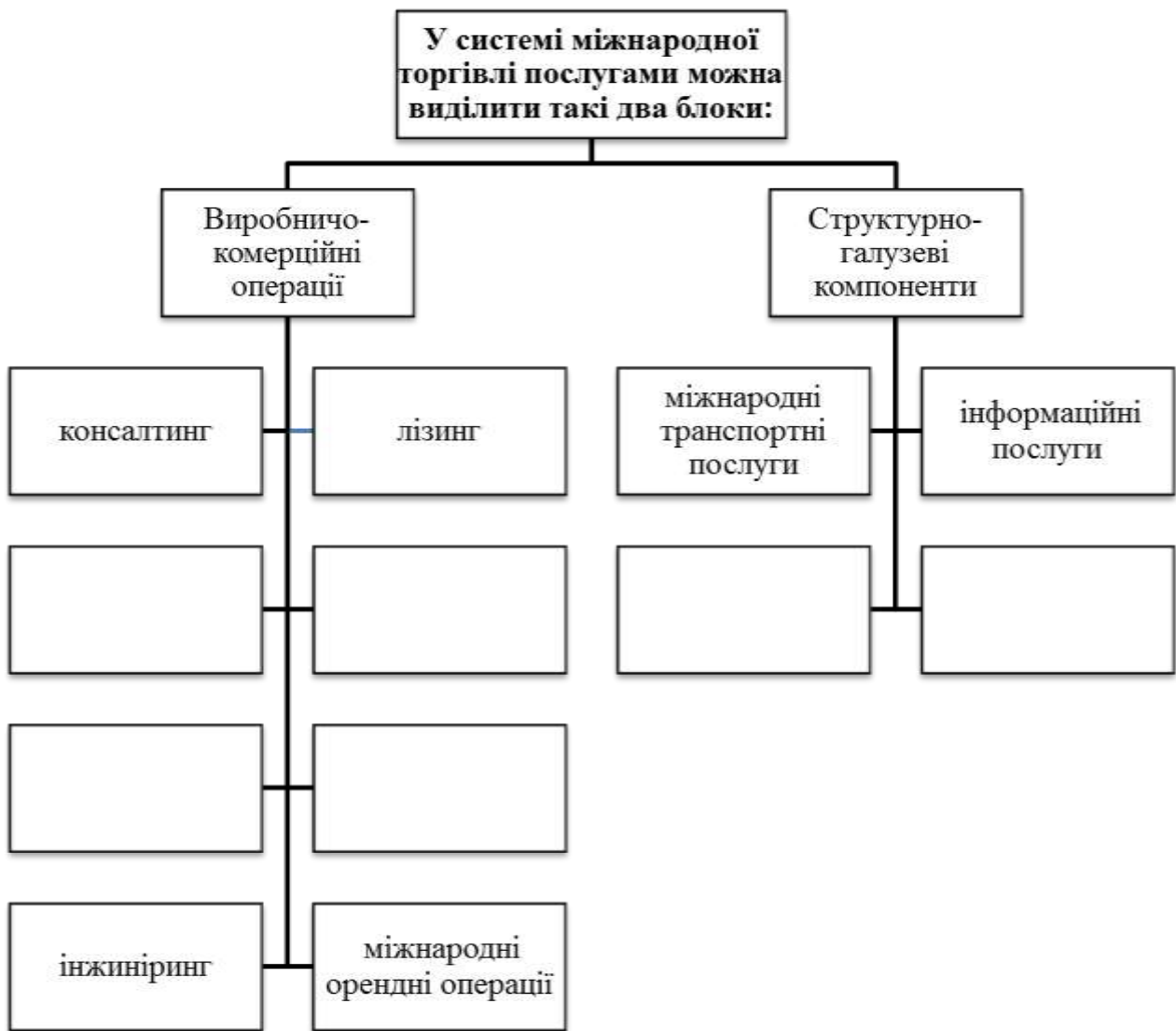
Завдання 2. З'єднайте вид послуги з відповідною характеристикою

<i>Вид послуги</i>	<i>Характеристика</i>
1.Інжиніринг	А. діяльність, пов'язана з консультуванням з широкого кола питань економічної діяльності підприємств
2.Консалтинг	Б. організація бізнесу, за якою компанія передає певній людині чи компанії право на продаж продукту і послуг цієї компанії
3.Лізинг	В. вид економічної діяльності, споріднений до інших інструментів сприяння просуванню товарів
4. Франчайзинг	Д. надання послуг щодо доведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок до стадії виробництва
5. Реклама	Г. Довгострокова оренда машин і обладнання

Завдання 3. Міркуємо і аналізуємо.

Розгляньте переваги та недоліки певного виду транспорту (морського, річкового, залізничного, автомобільного, авіаційного, трубопровідного). На основі даних Державної служби статистики України проаналізуйте, який вид транспорту є провідним в Україні.

Завдання 4. Завершіть структурно-логічну схему.

Завдання 5. Прокоментуйте вислови:

1. Прокоментуйте вислів відомого англійського мислителя, журналіста та письменника Дж. К. Честертона: «Мандрівник бачить те, що він бачить. Турист бачить те, що він прийшов побачити». В чому, на вашу думку, полягає основна відмінність між мандрівником та туристом? Чи мають вони спільні риси? Наведіть приклади.

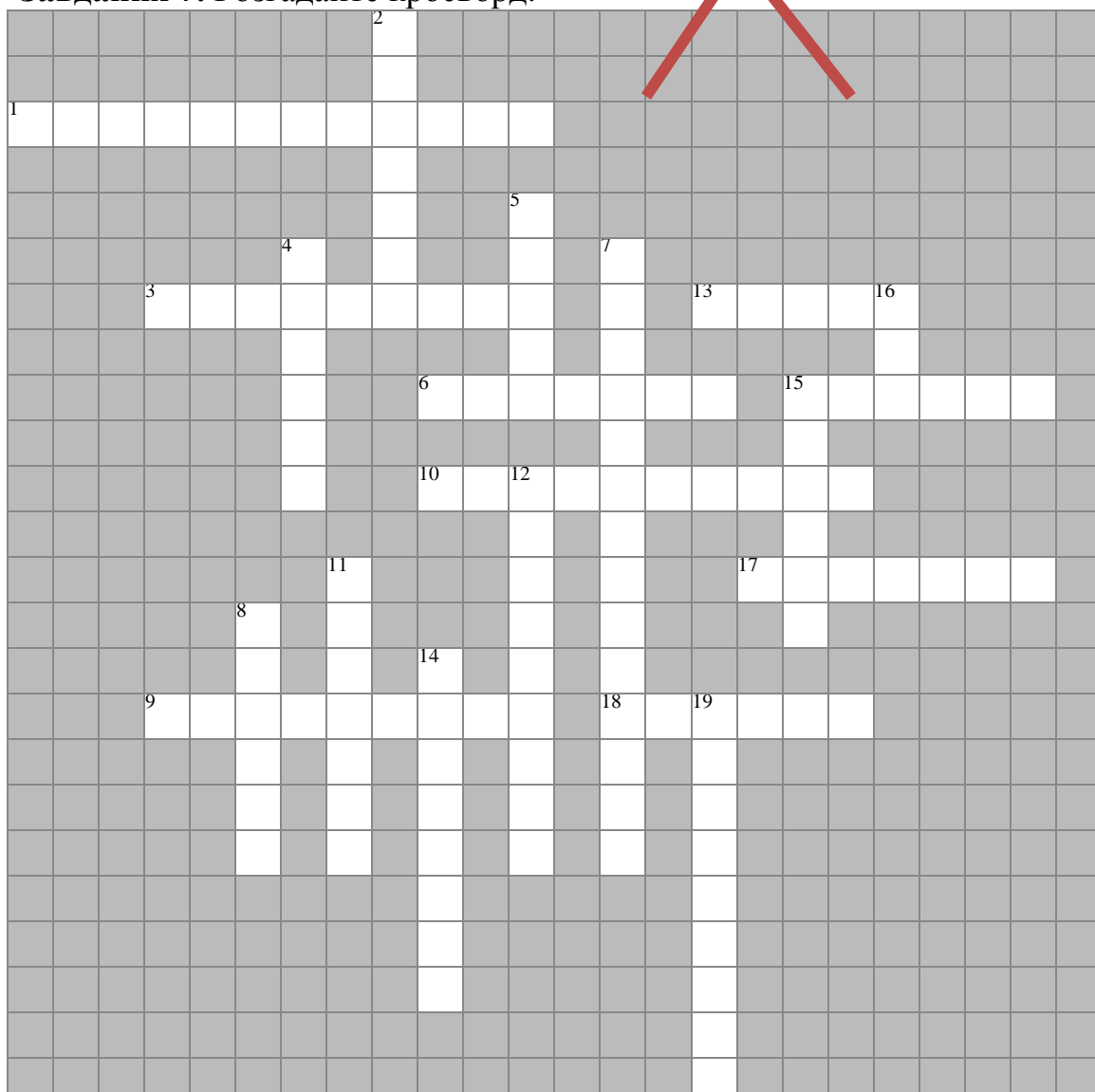
2. Прокоментуйте вислів англійського літературного критика, лексикографа і поета епохи Просвітництва Самюеля Джонсона: «У подорожей є свої переваги. Якщо мандрівник відвідує кращі країни, то він може дізнатися, як поліпшити свою. Якщо ж доля заносить його в гірші країни – він може навчитися любити свою країну». Чи згодні ви з твердженням? Відповідь аргументуйте.

3. За Квартальновим В.О. «Туризм – категорія, яка відчуває сильний вплив економіки і, крім того, як явище, визначається дуалізмом внутрішньої природи». Прокоментуйте цей вислів. В чому полягає вищезазначена особливість туризму? Чи є вона характерною для подорожей?

Завдання 6. Розгадайте ребус.

Завдання 7. Розгадайте кросворд.

По горизонталі:	По вертикалі:
<p>1. Підприємство, що діє на підставі ліцензії на турдіяльність і здійснює просування пакету туристських послуг, необхідних для здійснення подорожі.</p> <p>3. Результат діяльності, втілений в новий або вдосконалений продукт, технологічні процеси, нові послуги і нові підходи до задоволення соціальних потреб.</p> <p>6. Переміщення людей в часі та просторі.</p> <p>9. Найбільш оригінальна і цікава готельна мережа в Іспанії що включає в себе парадор, які, як правило, пропонують ті ж послуги, що і сучасні готелі, але найчастіше розташовані у замках, палацах і монастирях.</p> <p>10. Довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства всередині країни та за її межами з метою привласнення прибутку.</p> <p>13. Обмежена територія, об'єкти якої виконують одну або кілька споріднених функцій.</p> <p>15. Освоєна природна територія на землях оздоровчого призначення, що має природні лікувальні ресурси, використовується з метою лікування, медичної реабілітації, профілактики захворювань та для рекреації і підлягає особливій охороні.</p> <p>17. Спільне володіння нерухомістю в туристському бізнесі з можливістю користуватися нею протягом певного часу пропорційно грошовому внеску.</p> <p>18. Тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає.</p>	<p>2. Результат діяльності туристичного підприємства із задоволення відповідних потреб туристів.</p> <p>4. Заклад гостинності, в якому ті, хто подорожують, за винагороду можуть скористатись послугами з ночівлі та харчування.</p> <p>5. Переміщення резидентів країни за її межі.</p> <p>7. Сукупність установ і підприємств, існування яких спрямоване на задоволення оздоровчих та відпускних потреб людей.</p> <p>8. Особа, яка подорожує з будь-якою метою, крім пошуку заробітку та зміни постійного місця проживання, при умові перебування поза межами свого місця проживання не менше 24 годин.</p> <p>11. Сумарний обсяг товарів і послуг, вироблених в сфері туризму.</p> <p>12. Тимчасове звільнення власником або уповноваженим ним органом працівника, який працює за трудовим договором від виконання трудових обов'язків протягом певної кількості календарних днів з оплатою або без оплати їх і збереженням місця роботи за працівником на цей час.</p> <p>14. В'їзд в країну після довгої відсутності.</p> <p>15. Характерний для певної місцевості режим погоди, який обумовлений географічним положенням зазначеної зони.</p> <p>16. Первинна одиниця туристичного продукту, яка реалізується споживачу як єдине ціле, на визначений маршрут та конкретний термін.</p> <p>19. Туризм з метою відпочинку, оздоровлення і лікування.</p>

Завдання 8. Проаналізуйте, які чинники впливають на конкурентне середовище ринку транспортних послуг.

Чинники, що впливають на конкурентне середовище ринку транспортних послуг	
Зовнішні	Внутрішні
<p>❖</p> <p>❖</p> <p>❖</p> <p>❖</p>	<p>❖</p> <p>❖</p> <p>❖</p> <p>❖</p>

Тема 6. Міжнародний трансфер технологій та інноваційна політика в системі міжнародної економічної діяльності

Питання для самоконтролю

1. У яких формах реалізується міжнародний рух технологій?
2. Як реалізується комерційний та некомерційний рух технологій?
3. У чому полягають найбільш принципові соціальні наслідки розвитку та руху технологій?
4. У яких основних формах здійснюється науково-технічне регулювання у відкритій економіці?
5. Що є одним із ключових критеріїв активності інноваційної діяльності та довгострокової конкурентоспроможності країни?
6. Що є об'єктом розвитку телекомунікації?
7. Завдяки чому відбувається розвиток інформатизації назовні країни?
8. Яку роль відіграє інформатизація в міжнародній економічній діяльності сучасної держави?
9. Що є метою створення технопарків?
10. До яких економічних та соціальних наслідків для економіки України може привести розвиток мережі технологічних парків?

Навчальне завдання

1. Розгляньте переваги та недоліки залучення Україною іноземних інвестицій у сферу інноваційних технологій.
2. Прокоментуйте вислів: «Для того, щоб інновації стали невід'ємною частиною життя в Україні, потрібно не лише знати необхідність впровадження конкретних інновацій, а і створення систем впровадження цих інновацій по всій Україні та постійний пошук інновацій як таких, тому що якась конкретна інновація – річ не постійна і вже, можливо, завтра буде застарілою.»
3. Цілеспрямована політика в галузі науки й техніки вже перетнула національні кордони й посіла помітне місце в тактиці та довгостроковій стратегії таких організацій, як ОЕСР, ЄС, ЮНЕСКО. Прокоментуйте це положення.
4. Інформатизація відіграє неабияку роль у розвитку малого і середнього бізнесу в Україні. Поясніть чому саме для малих і середніх підприємств інформатизація є важливою умовою розвитку.
5. Японський проект «Технополіс» передбачає рівномірне поширення по країні зон високотехнологічного та науково місткого виробництва, причому з особливим акцентом на відносно менш розвинуті регіони. Поміркуйте чи буде такий підхід ефективним для України і чому.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Внутрішньофірмовий канал міжнародного комерційного передання технологій передбачає потік технологій від материнської структури та науково-дослідницьких центрів до закордонних філій ТНК.
2. Організаційна підтримка науково-технічного регулювання проявляється у діяльності державних і недержавних інституцій.
3. У структурі ринку інформаційних технологій переважають продукти програмного забезпечення.
4. Технополіси відрізняє висока науко місткість, матеріало- і енергоємність виробництва.
5. У разі відсутності національних стандартів та вимог України на перший товар, вони можуть не застосовуватись.

Завдання для самостійного виконання

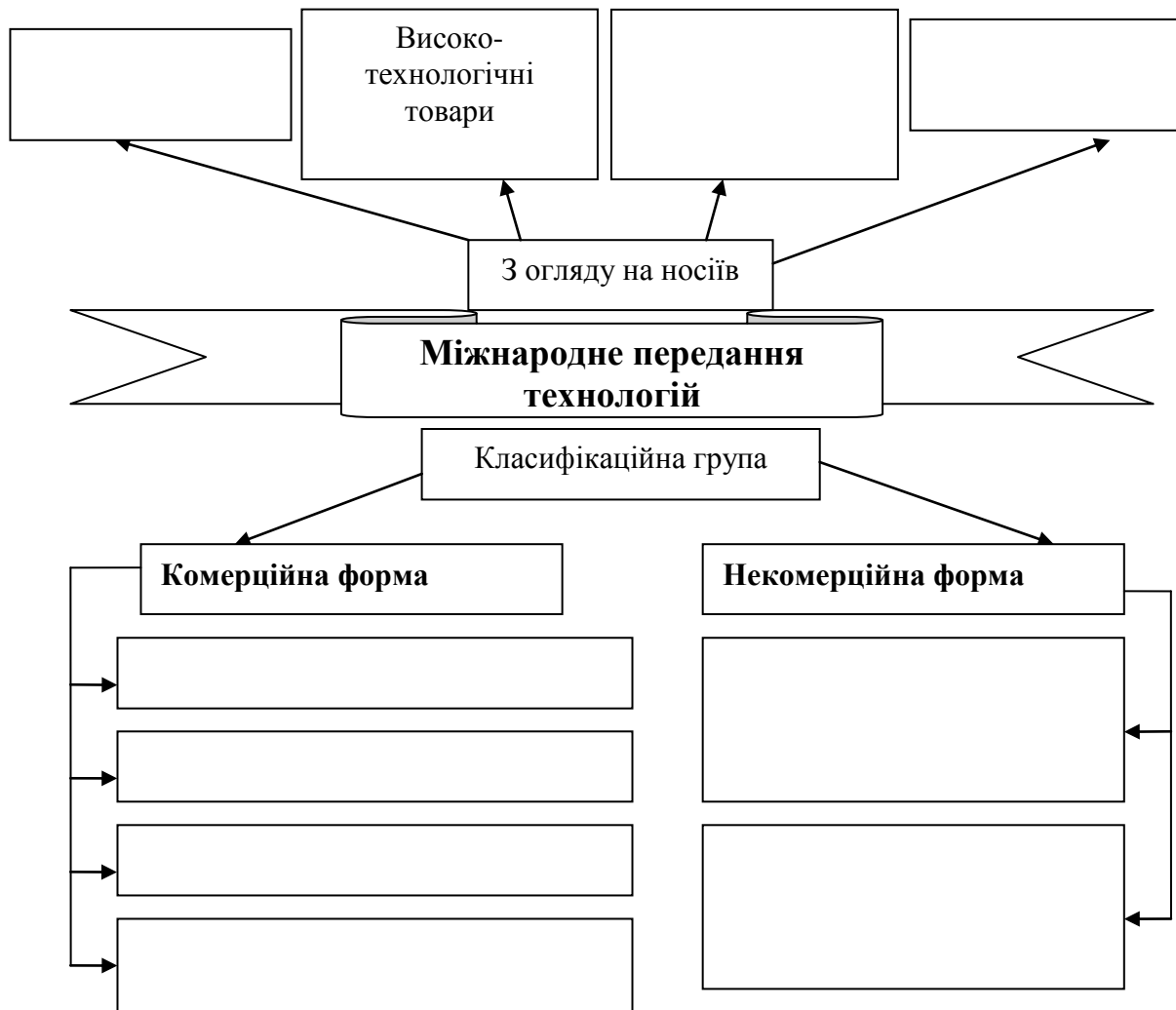
Завдання 1. На основі даних Державної служби статистики України проаналізуйте яким є розмір бюджетного фінансування наукової і науково-технічної діяльності в Україні (у % від ВВП)? Порівняйте цей показник з показниками розвинених країн.

Завдання 2. Міркуємо і аналізуємо. Проаналізуйте тезу про те, що «Європа не зацікавлена в сильній технологічній Україні, воліючи радше її бачити своїм сировинним придатком». Чи згодні Ви з цією тезою? Обґрунтуйте свій вибір.

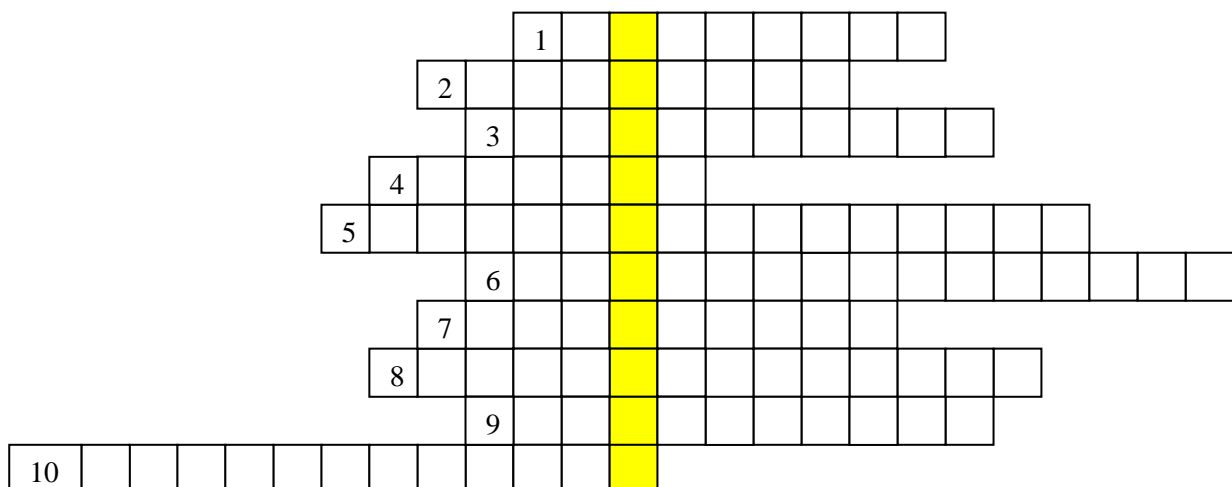
Завдання 3. Напишіть есе на одну із запропонованих тем:

1. Міжнародне співробітництво в сфері інформаційно-комунікаційних технологій.
2. Місце України у світовому рейтингу розвитку інновацій.
3. Інноваційні галузі, що здатні прискорити міжнародний економічний розвиток.
4. Захист національного ринку наукомісткої продукції.

Завдання 4. Завершіть структурно-логічну схему класифікації міжнародного руху технологій.

Завдання 5. Розгадайте кросворд.

1. Як називається документ, що встановлює вимоги, специфікації, керівні принципи або характеристики, відповідно до яких можуть використовуватися матеріали, продукти, процеси та послуги, які підходять для цих цілей?

2. Що можна назвати всесвітньою системою сполучених комп'ютерних мереж?

3. Як називається науково-промисловий комплекс, створений для виробництва нової прогресивної продукції або розроблення нових наукоємних технологій на базі тісних відносин з університетами і науково-технічними центрами?

4. Як називається документ, що засвідчує авторство на винахід та виключне право на використання його протягом певного строку?

5. Завдяки цьому спільному виду діяльності можна досягти цілей у яких заінтересовані дві та більше сторін.

6. Що є передаванням та прийманням знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду дротовими, радіо, оптичними або іншими електромагнітними системами?

7. Як називається процес розробки, впровадження, експлуатації виробничо-економічного та соціально-організаційного потенціалу, що покладений в основу новації?

8. Як можна назвати обсяг витрат енергії або палива на виконувані процеси виробництва?

9. Як називається найпоширеніший метод стандартизації, сутність якого полягає у приведенні до одноманітності, до єдиної форми або системи об'єктів однакового функціонального призначення?

10. Як називається процедура, за допомогою якої визнаний в установленому порядку орган документально засвідчує відповідність продукції, систем якості, систем управління якістю, систем управління довкіллям, персоналу встановленим законодавчим вимогам?

Завдання 6. Розгадайте ребус.

$E \rightarrow V$

"

" "

$I \rightarrow И$

'

$B \rightarrow Ч$

С

"

О

Е

"

'

"

"

$A \rightarrow З$

Тема 7. Міжнародне кооперування виробництва: природа, форми та сучасні особливості.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає природа кооперування виробництва та якими є його цілі, методи?
2. Які тенденції та особливості міжнародного кооперування зумовлюються сучасним науково-технічним прогресом?
3. Чому співробітництво України в галузі науки і технологій з багатьма країнами є важливим для реалізації набутого науково-технологічного потенціалу?
4. Якими є основні завдання макроекономічного регулювання міжнародного кооперування?
5. Якими є основні міжнародно-правові інструменти регулювання участі України в процесах виробничого кооперування?

Навчальне завдання

1. Поясніть, як співвідноситься міжнародне кооперування виробництва з іншими формами співробітництва з погляду взаємних зобов'язань, інтеграції виробничих процесів.
2. Назвіть основні класифікаційні підходи та ознаки міжнародної виробничої кооперації.
3. Е. Г. Уейкфілд писав, що за умов простої кооперації «кілька чоловік допомагають один одному виконувати одну й ту саму роботу». Прокоментуйте цю думку.
4. Дж. С. Мілль писав: «Якби люди не розраховували на те, що інші вироблять для них необхідні їм продукти, вони не змогли б присвятити весь свій час якій-небудь одній операції, що врешті-решт завершується виготовленням одного товару». Як ви розумієте це положення?
5. Представники класичної економічної школи розуміли складну кооперацію як діяльність, «за якої кілька чоловік допомагають один одному, виконуючи різні роботи». Чи згодні ви з цим твердженням?
6. Доведіть необхідність міжнародної кооперації у сучасному світі.
7. Доведіть, що кооперація має історичний характер.
8. Назвіть основні елементи інструментарію державного регулювання міжнародного кооперування.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Істотною ознакою кооперації є її колективний характер.
2. Під міжнародною кооперацією виробництва розуміють таку форму поділу праці між країнами, за якої концентрація однорідного виробництва збільшується на базі диференціації національних виробництв, виділення в

самостійні (відокремлені) технологічні процеси, в окремі галузі виготовлення продукції понад внутрішні потреби.

3. Особливого розвитку кооперування набуло у сфері створення великих технічних об'єктів, складних машин, високотехнологічного обладнання, у науково орієнтованих виробничих процесах.
4. Кооперація, міжнародна кооперація мають об'єктивну природу, вони притаманні усім країнам, суспільствам, з будь-яким соціально-економічним ладом.
5. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» дає визначення кооперації.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Міркуємо та аналізуємо.

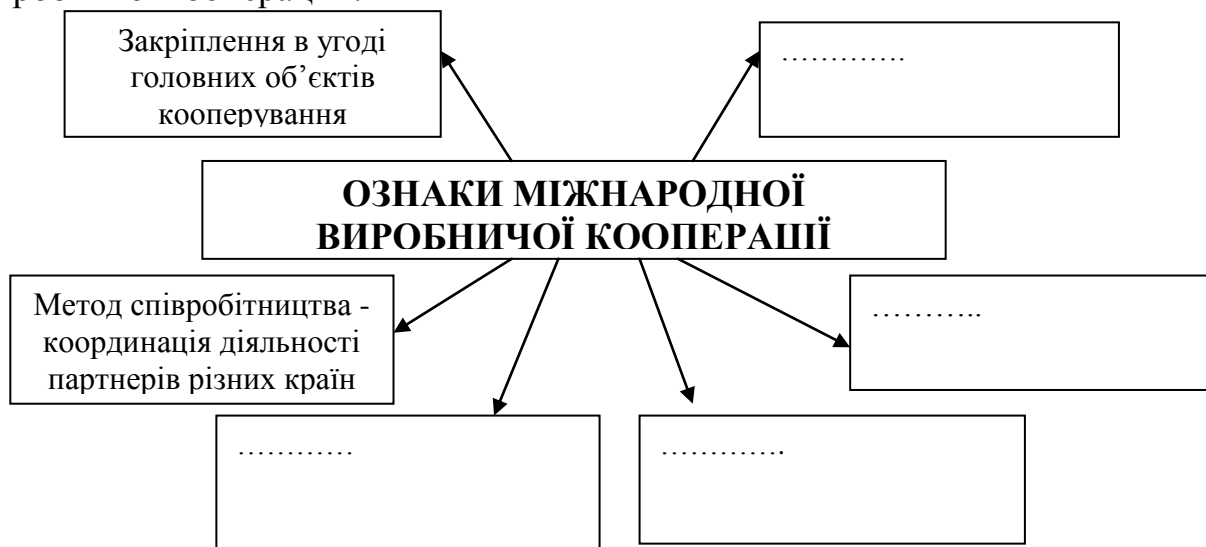
Поясніть вислови:

1. «Ми всі створені для взаємодії, як ноги, руки, очі» – римський державний діяч і філософ Марк Аврелій (121-180).
2. «Окрема людина слабка, як покинутий Робінзон, тільки у спілці з іншими вона може багато зробити» – німецький філософ-ідеаліст Артур Шопенгауер (1788-1860).
3. «Люди спільно можуть звершити те, чого не в силах зробити на одинці. Єднання розумів і рук, зосередження їх сил може стати майже всемогутнім» – американський державний діяч Даніель Уебстер (1782-1852).
4. «Спільна праця заохочує в людях таку завзятість звершення, якої вони рідко можуть досягнути на одинці» – американський філософ і поет Ралф Уолдо Емерсон (1803-1882).
5. «Кооперація – це добровільне об'єднання людей, які вірять, що об'єднання зусиль є дорога до спільного блага» – англійський кооператор Джон Грей (1854-1912).
6. «Жодна значна робота людей не була здійснена і не може бути здійснена без активної співпраці (тобто кооперації) багатьох розумів і рук, спільно працюючих для загальної мети» – англійський кооператор Едуард Вансиртарт Ніл (1810-1892).
7. «Через кооперацію можна досягти всього, що потрібно народу» – англійський кооператор Джон Мітчел (1828-1895).
8. «Кооперацію слід собі уявляти не у вигляді підйомного крана, ... а у вигляді драбини... ті що піднялися наверх, протягують руку тим, хто знаходиться внизу...» – французький вчений і кооператор Шарль Жід (1847-1932).

Завдання 2. Прокоментуйте вислів.

Високотехнологічні корпорації сьогодні формують новий принцип взаємовідносин з партнерами. Принцип «конкуренція з усіма, а співпраця з обраними» замінений іншим: «конкуренція з обраними, а співпраця з іншими». Цей принцип реалізується в створенні виробничо-комерційних агломерацій – тимчасових, порівняно стійких об'єднань із загальною виробничою базою, технологічною та науково-технічною єдністю.

Завдання 3. Завершіть структурно-логічну схему «Ознаки міжнародної виробничої кооперації».

Завдання 4. Заповніть таблицю.

Ознака класифікації	Вид міжнародного кооперування
За видами діяльності	
За методами використання	
За стадіями	
За структурою зв'язків	
За територіальним охопленням	
За числом суб'єктів	
За числом об'єктів	

Завдання 5. Аналіз ситуації.

Однією з форм науково-технічних зв'язків, яка одержала значний імпульс на новому етапі НТР є кооперування в інноваційній сфері. У сучасних умовах науково-технічна кооперація здійснюється на трьох рівнях. Одним з них є

На основі кооперації, наприклад:

– Toshiba (Японія) та LSI Logic (США) створюють електронні компоненти нового покоління;

– Ericsson (Швеція) та Matra (Франція) виробляють телекомунікаційну техніку;

– Mitsubishi (Японія) – Boeing (США) розробляють авіалайнери.

Прокоментуйте дану ситуацію і дайте відповіді на запитання:

- ### Завдання 6. Розгадайте ребус.

Тема 8. Міжнародні інвестиції, валютно-кредитні відносини України

Питання для самоконтролю

1. У чому полягають відмінності участі у світовому ринку капіталів національної економіки трансформаційного типу?
2. Яку роль у процесах залучення іноземних інвестицій до трансформаційної економіки відіграє приватизація?
3. У чому полягають проблеми міжнародного руху капіталів?
4. Які функції політики мобілізації капіталів?
5. Яка сучасна специфіка розвитку міжнародних валютно-фінансових відносин у світі?
6. Що таке міжнародні валютно-кредитні установи та яке їх призначення?
7. З яких джерел проводиться погашення зовнішнього боргу?
8. У чому полягає стратегія управління державним зовнішнім боргом?

Навчальне завдання

1. Визначте основні особливості міжнародного інвестування на сучасному етапі.
2. Охарактеризуйте економічні інтереси учасників міжнародного інвестиційного процесу.
3. Назвіть основні практичні завдання оптимізації інвестиційного процесу в Україні.
4. Назвіть об'єкти міжнародного інвестування.
5. Назвіть специфічний засіб включення економіки України до системи світогосподарських зв'язків.
6. Охарактеризуйте цінності фізичної та інтелектуальної природи.
7. Визначте особливості участі в міжнародних валютно-фінансових відносинах країн трансформаційного типу.
8. Проаналізуйте, які є ризики макроекономічної дестабілізації через відкритість фінансово-монетарної та інвестиційної сфери.
9. Доведіть, що надання фінансової допомоги міжнародними валютно-фінансовими установами може використовуватись як політичний інструмент впливу на інші держави.
10. Поміркуйте, чи є обов'язковим співробітництво з міжнародними валютно-фінансовими установами для функціонування сучасної економіки України.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Міжнародний кредит – позичка в грошовій або товарній формі, яка надається кредитором однієї країни (країною, міжнародним кредитним інститутом) позичальникові з іншої країни (певній країні) на умовах терміновості, зворотності і сплати відсотків.

2. Важливим елементом валютно-фінансової політики держави є фіксованість фінансових капіталів задля забезпечення гарантій міжнародної торгівлі між країнами.
3. Світовий банк надає кредити тільки розвинутим країнам, МВФ може кредитувати будь-яку країну з числа членів, яка відчуває нестачу іноземної валюти для покриття короткострокових фінансових зобов'язань.
4. Світовий банк (СБ) включає кілька пов'язаних між собою міжнародних фінансових інститутів: Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжамериканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку, Африканський банк розвитку, Ісламський банк розвитку.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Прокоментуйте ситуацію.

Попри певні проблеми у діяльності міжнародних фінансових організацій, неоднозначність результатів їх співробітництва з деякими країнами, в цілому вони значною мірою сприяють розв'язанню багатьох проблем національних економік: надають фінансову допомогу країнам, що розвиваються; фінансують економічні реформи держав з перехідною економікою; сприяють структурній перебудові економіки з метою розвитку інноваційних галузей виробництва. Здійснюючи таку діяльність, МФО беруть участь у процесі формування міжнародних стратегій економічного розвитку, спрямованих на підвищення його рівня.

Завдання 2. Проаналізуйте дані Державної служби статистики України, дайте відповіді на питання та побудуйте графіки.

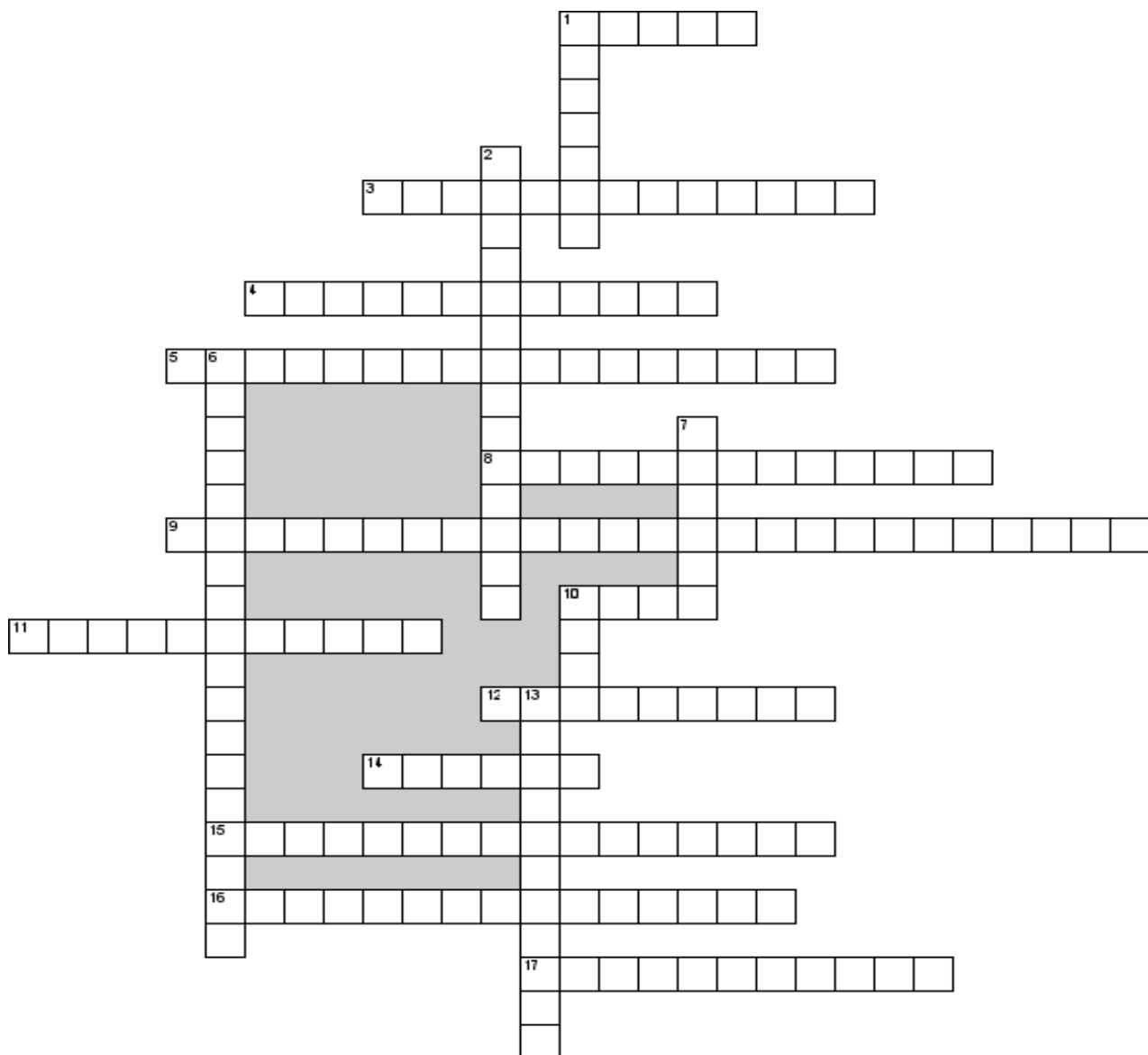
Питання:

1. З яких країн світу надійшло найбільше прямих іноземних інвестицій в економіку України за останні 10 років, а в які – найменше?
2. В які види економічної діяльності України надходило найбільше прямих іноземних інвестицій впродовж 10 років, а в які – найменше?
3. До яких областей України надходило найбільше прямих іноземних інвестицій впродовж останніх 10 років, а до яких – найменше?
4. Які країни світу були лідерами за обсягом прямих інвестицій з України за останні 10 років, а які – аутсайдерами?

Завдання 3. Напишіть есе на одну із запропонованих тем:

1. Фактори, що визначають ризики в міжнародних валютних, кредитних і фінансових операціях.
2. Глобалізація фінансових ринків та міжнародної заборгованості.
3. Заходи покращення інвестиційного клімату в Україні.
4. Фактори, що впливають на надходження прямих іноземних інвестицій в країну.
5. Державний борг України: скільки і кому винен кожен українець

Завдання 4. Розгадайте кросворд

<i>По горизонталі</i>	<i>По вертикалі</i>
-----------------------	---------------------

<p>1. Специфічний товар, що обмінюється на будь-який інший товар і є загальним еквівалентом. гроші є засобом вираження вартості товарів.</p> <p>3. Кредитно-фінансова установа, що має право залучати внески на депозитні рахунки.</p> <p>4. Один з основних напрямів, які охоплює діяльність МВФ, здійснюється з різними цілями в різних формах та на неоднакових умовах.</p> <p>5. Бере свій початок від створеного в 1957 р. з метою економічної співпраці Європейського економічного співтовариства.</p> <p>8. Відображає ціну грошової одиниці певної країни у валюті інших країн чи міжнародних валютних одиницях.</p> <p>9. Є провідним світовим фінансовим інститутом, який має статус спеціалізованої установи ООН.</p> <p>10. Реальна валюта, що обслуговує платіжний оборот ЄС з початку 1999 р</p> <p>11. Офіційне зниження державного металевого вмісту та валютного курсу (чи тільки курсу) національної грошової одиниці щодо іноземних валют.</p> <p>12. Платіж на відкритий рахунок — найменш надійна форма. експортер поставляє товари, імпортер переказує гроші на день платежу.</p> <p>14. Грошова одиниця, що використовується у функціях світових грошей</p> <p>15. Метод установлення курсу валют полягає в офіційному встановленні урядом чи Центральним банком курсу національної валюти стосовно іноземних валют.</p> <p>16. Здатність вільного обміну національної грошової одиниці на інші валюти.</p> <p>17. Оголошення державою знецінених паперових грошей недійсними або обмін знецінених паперових грошей на нові грошові знаки в надзвичайно низькій пропорції, так що плата за такі гроші має суто символічне значення.</p>	<p>1. Валютний курс при якому система обмінних валютних курсів, коли Центральний банк утримується від втручання у функціонування валютних ринків.</p> <p>2. Нагляд за макроекономічною та валютною політикою країн здійснюється насамперед за допомогою...</p> <p>6. Другою за значенням у системі міжнародних фінансів є група...</p> <p>7. Банк імпортера перераховує кошти на рахунок експортера після передачі імпортеру отриманих від банку експортера документів, передбачених контрактом, тобто застосовується схема: платежі проти документів.</p> <p>10. Був створений у 1990 р. і відкритий у 1991 р., аналогічно МБРР, діяльність якого спрямована на країни, що розвиваються, здійснює діяльність у країнах східної і центральної Європи, які проводять ринкові реформи.</p> <p>13. Визначення офіційними державними органами (чи іншою фінансовою установою) курсу (ціни) іноземної валюти.</p>
--	--

Завдання 5. Розгадайте ребус.

Завдання 6. Позначте та підпишіть на карті України усі вам відомі об'єкти, які є або потенційно можуть бути привабливими для іноземних інвесторів.

Тема 9. Комерційні структури в процесах транс націоналізації

Питання для самоконтролю

1. Як відбувається транснаціоналізація господарської діяльності на комерційному рівні?
2. У чому причина значно динамічнішого поширення протягом останніх років геоцентричних компаній, порівняно з етноцентричними комерційними структурами?
3. Які існують акціонерні форми транснаціоналізації господарської діяльності?
4. Що таке злиття і поглинання?
5. Які види злиття ви знаєте?
6. Яка різниця між інтернаціоналізацією та транснаціоналізацією?
7. Який історично перший інструмент створення міжнародних комерційних структур?
8. Яку роль у транснаціоналізації відіграють ТНК?

Навчальне завдання

1. Охарактеризуйте сучасні геостратегічні особливості та фактори розвитку інвестиційних тенденцій.
2. Охарактеризуйте природу та підприємницькі мотивації злиттів та поглинань, акціонерних форм транснаціоналізації комерційної діяльності.
3. Визначте природу та специфіку неакціонерних форм транснаціоналізації господарської діяльності.
4. Проаналізуйте позитивні та негативні сторони процесів транснаціоналізації.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Злиття поділяють на вертикальне та горизонтальне.
2. ТНК відіграють одну із найважливіших та ключових ролей в процесі транснаціоналізації.
3. Прямі іноземні інвестиції мають за мету отримання часткового або повного контролю над підприємством.
4. Портфельні, як і прямі іноземні інвестиції мають за мету контроль над підприємством, в яке інвестують.
5. Під етноцентричними компаніями розуміють такі підприємницькі структури, які своєю ринково-збутовою політикою прагнуть охопити найбільш широкий спектр країн і регіонів світу.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Міркуємо та аналізуємо.

1. «Поширеним явищем стають підприємницькі монстри, діяльності яких не заважає й антимонопольне законодавство. Крім того, сучасні складні

процеси і тенденції монополістичної, взагалі ринково-підприємницької, діяльності можна охарактеризувати і як дедалі значні зміни в кількісному співвідношенні етноцентричних і геоцентричних фірм, компаній, а також у якісних показниках господарської діяльності останніх». Про що, власне, мова?

2. «У вітчизняній літературі фірми, що діють у різних країнах, називають міжнародними корпораціями. Виділяють два види міжнародних корпорацій: багатонаціональні (БНК) і транснаціональні (ТНК)». Поясніть, у чому сутність цих видів.

3. «Одним з найгучніших та найбільшим за обсягами процесів злиття 90-х років було об'єднання потужних корпорацій Royal Dutch та Shell, у результаті чого утворилася Royal Dutch/Shell Group. У кредитно-фінансовій сфері однією з найбільш помітних подій на європейському континенті на початку нового тисячоліття стала купівля фінансовою групою German Ensurer іншої установи німецької банківської системи – Dresdner Bank, за що його колишнім власникам було виплачено 29,65 млрд дол. У результаті утворився гігант, який є четвертим за розмірами фінансовим угрупованням світу». Поясніть, у чому полягають мотиви таких дій?

4. «Для того, щоб залишатися конкурентоспроможними, сучасні ділові відносини виходять далеко за рамки традиційних відносин на різних ринках. Про це свідчить залежність підприємств від злиття, різного роду партнерства, асоціації, спільні підприємства, ліцензування і франчайзингу, та інших форм ділового співробітництва. Однією з форм подібного співробітництва є прямі іноземні інвестиції (ПІІ). ПІІ можуть розглядатися як альтернативна економічна стратегія, прийнята на тих підприємствах, які мають намір інвестувати, відкрити новий завод/офіс, або, навпаки, придбати активи вже існуючого іноземного підприємства. Ці підприємства мають за мету доповнити або замінити політику зовнішньої торгівлі, виробляючи та/або продаючи товари і послуги в інших іноземних ринках...». Який з приведених в тексті транснаціоналізаційних процесів є найбільш доцільним? Чому? Які переваги і недоліки має обраний вами тип?

5. «Певний потенціал співробітництва пов'язаний із здійсненням контрактних операцій у видобувній промисловості — так званих угод щодо «розподілу продукції». Відповідно до таких угод підрядники не пов'язують свою діяльність з контролем над родовищами, і навіть можуть не створювати концесій. Натомість фірма, яка здійснює пошуково-розвідувальні та експлуатаційні роботи, сама їх фінансує і страхує, тобто перебирає на себе як витрати, так і ризики господарської діяльності. ТНК-підрядник отримує винагороду в натуральній формі, тобто у вигляді видобутої сировини або енергоносіїв». Розгляньте переваги та недоліки вказаної ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення/вдосконалення.

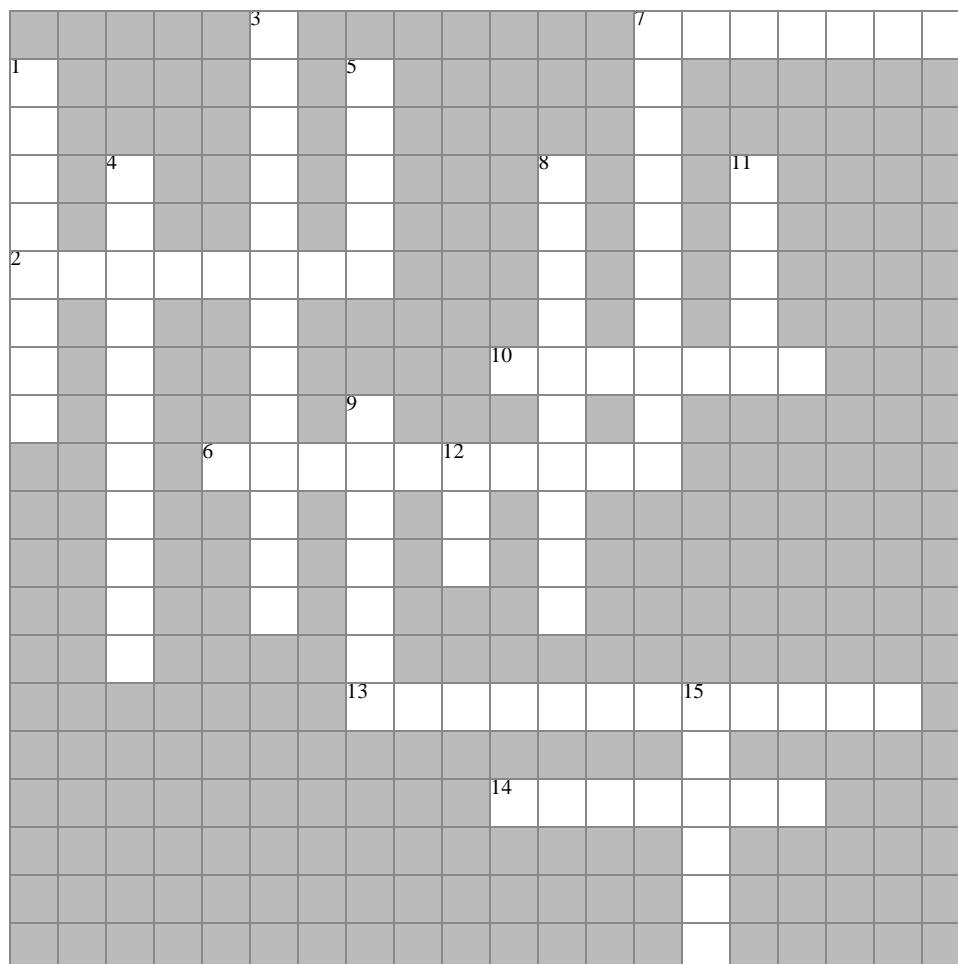
Завдання 2. Визначте мотиви, що зумовлюють процеси злиття та поглинання компаній. Заповніть таблицю.

Таблиця – Мотиви злиття та поглинання компаній

Мотив	Процедура
-------	-----------

	Злиття	Поглинання
Економія від масштабу		
Операційна економія		
Заміщення неефективного менеджменту		
Доступ до додаткових ресурсів		
Диверсифікація		
Податкові пільги		
Залучення додаткового боргу		
Інтереси менеджменту		
Інтереси акціонерів		
Купівля недооцінених ринком активів		
Вкладення тимчасово вільних коштів		
Набуття монопольної влади		
Зміцнення ринкових позицій/експансія		
Набуття стратегічних переваг		
Усунення конкурентів		

Завдання 3.

<i>По горизонталі</i>	<i>По вертикалі</i>
-----------------------	---------------------

<p>2. Це форма монополістичного об'єднання, за якої учасники зберігають виробничу самостійність, але втрачають самостійність комерційну відповідно до взаємних угод.</p> <p>6. Вкладення капіталу з метою отримання доходу</p> <p>7. Об'єднання підприємців, учасники якого узгоджують між собою обсяги виробництва, поділ ринків збуту, ціни, умови продажу та найму робочої сили, строки й інші умови платежів.</p> <p>10. Це складна форма монополізації господарської діяльності, яка передбачає об'єднання підприємств промисловості, транспорту, торгівлі та банківської сфери.</p> <p>13. Процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації.</p> <p>14. Це акціонерна компанія, яка володіє контрольними пакетами господарсько-комерційних структур, що є незалежними юридичними особами, здійснює управління ними, а також фінансування їхньої діяльності</p>	<p>1. Механізм безпосереднього фінансування в МВФ.</p> <p>3. Заходи, спрямовані на захист вітчизняного товаровиробника.</p> <p>4. Економічний процес взаємодії і боротьби товаровиробників за найвигідніші умови виробництва і збуту товарів, за отримання найбільших прибутків</p> <p>5. Це форма монополістичного об'єднання, в рамках якої учасники втрачають виробничу, комерційну, а можливо, і юридичну самостійність.</p> <p>7. Договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління</p> <p>8. Структури, які виникають на базі тимчасових угод між кількома банківськими та промисловими корпораціями, фірмами з метою реалізації певних спільних проектів.</p> <p>9. Або недобросовісна конкуренція, або один з видів обмежувальної ділової практики.</p> <p>11. Абревіатура сфери найбільшого інвестування ТНК.</p> <p>12. «Імперіалістичний» капітал, що діє в багатьох країнах світу.</p> <p>15. Сконто, бонусна, сезонна (узаг).</p>
---	--

Тема 10. ТНК в системі міжнародного інвестування: особливості та новітні тенденції для України.

Питання для самоконтролю

1. Яке місце в сучасних міжнародних економічних відносинах посідають ТНК?
2. У чому полягають об'єктивні конкурентні переваги ТНК?
3. Чому переваги ТНК є водночас і чинниками їх розвитку? Яка, на Вашу думку, перевага-чинник є провідною?
4. Які типи та принципи структурної побудови корпорацій?
5. Які специфічні форми підприємницької транснаціоналізації в трансформаційних умовах?
6. У чому полягає необхідність та об'єктивність обмежень процесів монополізації?
7. Які основні етапи еволюції транснаціональної діяльності корпорацій ви можете виділити?
8. Які передумови поширення міжнародних корпорацій як форми господарювання?
9. У якому документі вказані зобов'язання ТНК, які вони повинні виконувати в будь-якій країні?

Навчальне завдання

1. Проаналізуйте зобов'язання ТНК, які вони повинні виконувати в будь-якій країні (Угода про ТНК країн ОЕСР). Чи згодні ви з ними? Що ви хотіли б змінити або додати до цих правил?
2. Розгляньте переваги та недоліки діяльності ТНК в Україні. Наведіть приклади.
3. Назвіть причини поширення міжнародних корпорацій як форми господарювання.
4. Охарактеризуйте міжнародну природу господарської діяльності ТНК.
5. Назвіть галузі, у яких зосереджена діяльність найбільших корпорацій світу.
6. Проаналізуйте наслідки господарсько-інвестиційної діяльності ТНК.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Транснаціоналізація капіталу стала логічною ланкою в ланцюгу еволюційного розвитку відносин капіталу.
2. Науково-технічний прогрес посилив процес переростання великих національних компаній у транснаціональні.
3. У сучасному світі ТНК мають чимало засобів політичного тиску на національні уряди.
4. ТНК, як носії капіталу і технологій, чинять відчутний структурний тиск на міжнародні ринки факторів виробництва.

5. З усіх типів ТНК найпоширенішими є концерни.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Охарактеризуйте основні теорії ТНК та можливе їх застосування.

<i>Основні теорії ТНК</i>	<i>Сутність (головні постулати)</i>	<i>Можливе практичне застосування</i>
1. ТНК – результат посилення конкуренції (П.Баклі, М.Кессон)		
2. Модель монополістичних переваг (С.Хаймер – Ч.П. Кіндлебергер)		
3. Парадигма циклу міжнародного виробництва товару (Р. Вернон)		

Завдання 2. Під час прийняття рішення щодо здійснення як прямого, так і портфельного інвестування, береться до уваги значна кількість факторів, котрі стосуються стану, внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування об'єкта-реципієнта. Складіть схему таких факторів.

Завдання 3. З'єднайте поняття з лівої колонки з його правильним визначенням у правій колонці:

Поняття	Визначення
1. Консорціум	а) це таке монопольне об'єднання, за якого прибутки потрапляють до спільних фондів, після чого здійснюється узгоджений їх розподіл відповідно до результатів експлуатації певної частини ринку, причому в заздалегідь обумовленій пропорції.
2. Пул	б) це специфічна форма поєднання економічних потенціалів ринкових агентів. Вони є структурами, які виникають на базі тимчасових угод між кількома банківськими та промисловими корпораціями, фірмами з метою реалізації певних спільних проектів.
3. ТНК	в) це таке об'єднання підприємств, учасники якого узгоджують між собою обсяги виробництва, поділ ринків збуту, ціни, умови продажу та найму робочої сили, строки й інші умови платежів. При цьому учасники зберігають виробничу і комерційну незалежність.
4. ТСА	г) це складна форма монополізації господарської діяльності, яка передбачає об'єднання підприємств промисловості, транспорту, торгівлі та банківської сфери
5. Корпорація	д) форма монополістичного об'єднання, за якої учасники зберігають виробничу самостійність, але втрачають самостійність комерційну відповідно до взаємних угод.
6. Трест	е) це концерни, які створюються на міжгалузевих засадах та об'єднують підприємства промисловості, банківсько-кредитні установи, торгові дома й інших суб'єктів господарської діяльності з метою поєднання та акумулювання фінансових коштів і виробничих ресурсів

7.Концерн	є) це організаційна форма бізнесової діяльності, яка заснована на акціонерному капіталі та існує незалежно від своїх власників.
8.Синдикат	ж) це особлива організаційна форма міжфірмових, міжкорпораційних зв'язків двох або більше компаній, у рамках якої здійснюється довгострокова координація економічної діяльності з метою реалізації масштабних виробничих проектів, максимізації результатів технологічної кооперації, скорочення тривалості інноваційних процесів, зниження вартості та ризикованості виробництва.
9.Картель	з) це міжнародні за складом та характером діяльності суб'єкти господарського життя, які функціонують на принципах корпоративної власності з акціонерною формою управління та розподілу прибутків у міжнародному масштабі.
10.ПФГ	і) це форма монополістичного об'єднання, в рамках якої учасники втрачають виробничу, комерційну, а можливо, і юридичну самостійність.

Завдання 4. Міркуємо та аналізуємо.

1. На початок третього тисячоліття міжнародне виробництво товарів і послуг у рамках ТНК становило 7% світового ВВП. ТНК займають передові позиції у світовому виробництві в галузях електроніки, автомобілебудування, хімічній і фармацевтичній промисловості. Поясніть, чому з діяльністю ТНК пов'язані сподівання й розчарування більшості країн світу.

2. Сьогодні ТНК контролюють понад 50 % світового промислового виробництва; 67 % міжнародної торгівлі; більш як 80 % патентів і ліцензій на нову техніку, технології та ноу-хау; майже 90 % прямих зарубіжних інвестицій; 90% світової торгівлі пшеницею, кавою, кукурудзою, лісоматеріалами, тютюном, залізною рудою; 85% – міддю, бокситами; 80% – оловом, чаєм; 75% – натуральним каучуком, сировою нафтою. Сукупні валютні резерви ТНК у кілька разів перевищують сукупні резерви всіх центральних банків світу. Поясніть причини зростання ролі ТНК у світі та охарактеризуйте наслідки діяльності відомих корпорацій для різних країн.

3. Хоча транснаціональні корпорації і не займаються в державах, що розвиваються, благодійною діяльністю, проте об'єктивно вони сприяють розвитку промисловості, змінюють структуру їхнього народного господарства і тим самим частково модернізують участь цих держав у міжнародних економічних відносинах. Чи згодні ви з таким твердженням? Прокоментуйте свою відповідь.

4. Багато дослідників діяльності ТНК часто наголошують на лобіюванні інтересів ТНК урядами країн, де вони базуються. Так, США, для того, аби врятувати свої корпорації у Мексиці, свого часу надала цій державі кредит у кілька десятків мільйонів доларів; під час економічної кризи у південно-східній Азії, США змусили МБРР та МВФ надати кошти одній із ТНК (американській), чим врятували її від втрати південно-східного азійського ринку. Прокоментуйте це положення. Висловіть свої думки.

Завдання 5. Заповніть таблицю і визначте недоліки та загрози діяльності транснаціональних корпорацій.

Позитивні наслідки діяльності ТНК	Недоліки та загрози діяльності ТНК

Завдання 6. Проаналізуйте Інтернет-публікації та дайте відповіді на питання:

1. Як впливає розвиток ТНК на стан економіки країни?
2. Які основні напрями впливу транснаціоналізації на розвиток сучасної світової економіки?
3. Чому вплив ТНК на світову економіку має неоднозначний характер?
4. Чи готові іноземні транснаціональні корпорації здійснювати свою діяльність в Україні?
5. Які найбільш привабливі сфери України для ТНК із країн Європейського Союзу та США?

Публікації:

1. Лисенко Ж.П. Вплив діяльності транснаціональних корпорацій на економічний розвиток України. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск № 3. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/72.pdf

2. Кочетков В. М. Розвиток українських ТНК як фактор росту економіки країни *Ефективна економіка*. 2013. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2001>

2. Овчарук М. П. Особливості поширення та впливу ТНК на економіку України. *Фінансовий простір*. 2013. № 3 (11). С. 61-67. URL: <http://fp.cibs.ck.ua/files/1303/13ompropt.pdf>.

3. Прохорова М. Е. Особливості формування впливу зарубіжних ТНК на Україну в XXI ст. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/3261/3214>.

4. Павлюк Т.С. Аналіз розвитку світових ТНК: досвід для України *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 15. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/15_ukr/8.pdf
5. Моторнюк У. І., Теребух М. І., Стасюк Н. Р. Транснаціоналізація як фактор розвитку світової економіки. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6718>

Тема 11. Спільні підприємства як форма міжнародної господарської діяльності України

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність спільного підприємництва?
2. Які характерні риси спільних підприємств?
3. Які можна виділити організаційно-інституційні шляхи походження СП?
4. Якими є основні мотиви участі в діяльності спільних підприємств і інвесторів, і реципієнтів капіталу?
5. Яка специфіка створення СП в Україні?
6. В яких галузях економіки сьогодні існують спільні підприємства в Україні?
7. . Якими є основні проблеми розвитку спільних підприємств в Україні?
8. Які напрями розвитку спільного підприємництва в Україні можна запропонувати?

Навчальне завдання

1. Вкажіть основні цілі створення спільних підприємств з погляду експортера капіталу.
2. Назвіть основні цілі створення спільних підприємств з погляду імпортера капіталу.
3. Назвіть основні типи СП.
4. Визначте основні етапи створення СП.
5. Поясніть, чому заходи розвитку спільного підприємництва України можливі у разі їх консолідації із державною зовнішньоекономічною політикою, спрямованою на забезпечення національної безпеки і врахування негативних аспектів поширення іноземних компаній, інтереси яких іноді зовсім не збігаються з вітчизняними.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Одним із найважливіших напрямків інтеграції економіки України у світову є розвиток міжнародного підприємництва у різних його формах. Такими формами, перш за все, є спільні підприємства.
2. На завершальному етапі створення спільного підприємства відбувається затвердження установчих документів спільного підприємства – установчого договору про створення СП і статуту.
3. Розвиток спільного підприємництва на території України бере свій початок ще із часів після II світової війни. (
4. У регулюванні спільного підприємництва державами часто застосовуються пільги та преференції, які стимулюють його розвиток.
5. Спільні підприємства можуть бути утворені виключно у формі корпоративного підприємства, оскільки його створення передбачає наявність не менше двох учасників (національного та іноземного).

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Міркуємо та аналізуємо.

1. Як показує досвід України спільні підприємства не завжди сприяли оздоровленню економічного середовища національних економік. Часто створення спільних підприємств мало під собою кримінальну основу у вигляді інституту відмивання нелегальних грошей. Існували випадки, коли спільні підприємства, які мали пільги, здійснювали великий імпорт, агресивно зміщували товари національного виробництва. Чи згодні Ви з цим твердженням? Обґрунтуйте свою думку.

2. На жаль, у сучасних умовах багато іноземних інвесторів зайняли вичікувальну позицію щодо створення спільних підприємств в Україні, а деякі з іноземних співзасновників уже створених спільних підприємств припинили свою діяльність. З чим, на Вашу думку, це пов'язано?

3. Чим, на Вашу думку, можна пояснити те, що міжнародне співробітництво у формі спільних підприємств з участю українських суб'єктів господарювання за межами України відбувається в значно менших обсягах, ніж на території України?

4. В останні роки дедалі більшого поширення набувають спільні підприємства, які створюють ТНК, що конкурують між собою на світових ринках. Чому? Як Ви вважаєте?

Завдання 2. Приведіть у відповідність

Поняття	Визначення
1) акціонерне товариство	а) товариство, яке володіє контрольним пакетом акцій юридично самостійних організацій (банків, підприємств) з метою здійснення контролю над їхніми операціями
2) товариство з обмеженою відповідальністю	б) різновид господарської організації у сфері виробництва та торгівлі, учасники якої поділяються на таких, що беруть на себе ризик щодо діяльності підприємства усім своїм майном та вкладників, які відповідають за зобов'язаннями тільки внесеним ними капіталом та отримують відповідну частку прибутку
3) командитне товариство	в) підприємство, капітал якого складається з внесків акціонерів; засновники такого товариства емітують акції
4) холдинг	г) об'єднання осіб, які беруть участь у діяльності фірми, причому відповідальність кожного з учасників за зобов'язаннями цієї фірми обмежується його внеском до статутного фонду підприємства в однаковій для всіх учасників пропорції до суми внеску

Завдання 3. Аналіз ситуації.

Як показала практика, співвідношення між іноземними й українськими громадянами в СП схиляється в бік українського персоналу – в середньому на таких підприємствах працює 85% українців. При проведенні своїх операцій в

Україні вищий керівний склад СП орієнтується на локальні трудові ресурси, оскільки:

1) ціна української робочої сили значно нижча, ніж у країнах із розвинутою економічною системою;

2) кваліфікація українських фахівців не поступається перед західними спеціалістами (хоча іноді корисно проводити тренінги на базі спеціальних методик для підвищення кваліфікації);

3) українські фахівці знають місцеві особливості роботи, включаючи локальну культуру;

4) український персонал має зв'язки з потенційними клієнтами на внутрішньому ринку і т. ін.

Але існують і деякі проблеми, оскільки переважній кількості працівників властиві такі риси, як необов'язковість, відсутність порядності та ділової етики, невміння й небажання працювати, психологічна неготовність до самостійності, жадоба до легких грошей тощо.

Прокоментуйте дану ситуацію. На Вашу думку, як вирішити дані проблеми. Які чинники сприяють, а які гальмують формування сприятливого соціально-психологічного клімату у колективі підприємства?

Завдання 4. Заповніть таблицю.

Стратегія створення спільного підприємства	Мотиви створення спільного підприємства
Підвищення ефективності виробництва	
Розширення операцій	
Зменшення ризику	
Розвиток за рахунок залучення інвестицій, технологій і кваліфікованих працівників	

Завдання 5. Проаналізуйте Інтернет-публікації та дайте відповіді на питання:

1. Чим зумовлена необхідність утворення та диверсифікації діяльності спільних підприємств в Україні в умовах сучасного економічного розвитку?

2. В яких галузях народного господарства представлена найбільша кількість спільних підприємств, а в яких – найменша?

3. В яких областях України зосереджена найбільша кількість спільних підприємств?
4. Хто складає керівний склад спільних підприємств?
5. Які якості в українських партнерах найбільше цінують іноземні партнери?
6. На досягнення яких цілей орієнтуються переважно українсько-зарубіжні спільні підприємства?

Публікації:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Мотивація створення спільних підприємств в умовах глобалізації економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Випуск № 17. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/17_1_2018ua/28.pdf
3. Савицька О.П., Дюс Х.М. Проблеми та тенденції розвитку спільних підприємств України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.1. С. 284–290. URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2014/24_1/284_SAw.pdf.
4. Вересюк С.М., Михайловська О.В. Міжнародні спільні підприємства як передумова розвитку вітчизняної економіки. URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2014/24_1/284_SAw.pdfhttp://www.rusnauka.com/28_PRNT_2011/Economics/2_94839.doc.htm.
5. Дропа Я.Б., Петрів Н.Б. Підприємства з іноземними інвестиціями як форма залучення іноземного капіталу в Україну. *Молодий вчений*. 2015. № 8(23). С. 48–53. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/8>.

Тема 12. Україна у процесах міжнародної міграції робочої сили

Питання для самоконтролю

1. Які найбільш типові причини викликають міжнародну міграцію робочої сили?
2. Якими можуть бути позаекономічні причини міжнародної міграції населення?
3. Що таке еміграція і які форми вона набуває стосовно законності свого руху?
4. Який вплив має міжнародний рух робочої сили на розвиток світового господарства?
5. Які позитивні і негативні наслідки міграції виникають для країни, куди прибуває іноземна робоча сила?
6. У чому полягають позитивні і негативні наслідки для економіки країни, з якої емігрує робоча сила?
7. Які особливості притаманні сучасному етапу міжнародної міграції робочої сили?
8. У чому полягає втручання держави в міжнародні міграційні процеси?
9. Як можна охарактеризувати імміграційні проблеми нашої держави?
10. На які країни переважно спрямована еміграція робочої сили з України?
11. Які способи державного стимулювання рееміграції?

Навчальне завдання

1. Поясніть, чому в сучасних умовах міграційні процеси набули нечуваних масштабів.
2. Чи погоджуєтесь Ви з думкою про те, що країна-експортер робочої сили програє внаслідок міграції? Поясніть чому.
3. Доведіть, що сьогодні головна проблема – це «відплив інтелекту», тобто кваліфікованих, ініціативних кадрів, які так необхідні національній економіці.
2. Прокоментуйте, як вплине даний факт на робочу міграцію в Україні. «До 2050 року, фахівці прогнозують, що чисельність населення в нашій країні скоротиться до 35 млн».
3. Поясніть, що таке «відтік мізків». Охарактеризуйте причини та напрямки цього явища.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Міграція робочої сили – це переміщення працездатного населення, що викликається причинами економічного характеру. Якщо таке переміщення переходить національні межі, то міграція робочої сили є міжнародною. Міграція робочої сили відбиває процес перерозподілу трудових ресурсів між національними економіками
2. Переміщення спеціалістів між розвинутими країнами, наприклад, всередині країни, а також їхня імміграція в розвинуті країни з країн, що розвиваються. Цей процес дістав назву «відплив умів».

3. Країни – експортери робочої сили взагалі не намагаються впливати на міжнародну міграцію працівників.
4. Ринок праці – це система суспільних відносин, пов'язаних з купівлею і продажем трудових послуг працівників (послуг праці).

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. На основі даних Державної служби статистики України та Державної міграційної служби України проаналізуйте міграційні процеси України на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин, дослідіть головні зміни тенденцій у географічній та віковій структурах міграції, зокрема дайте відповіді на запитання:

1. Охарактеризуйте демографічну ситуацію в Україні у поточному та попередньому роках.
2. В які країни світу найчастіше виїжджають українці?
3. Чому українці їдуть на заробітки?
4. Проаналізуйте міграційний рух населення за регіонами України за останні 5 років.
5. Які сфери зайнятості українських трудових мігрантів за кордоном?

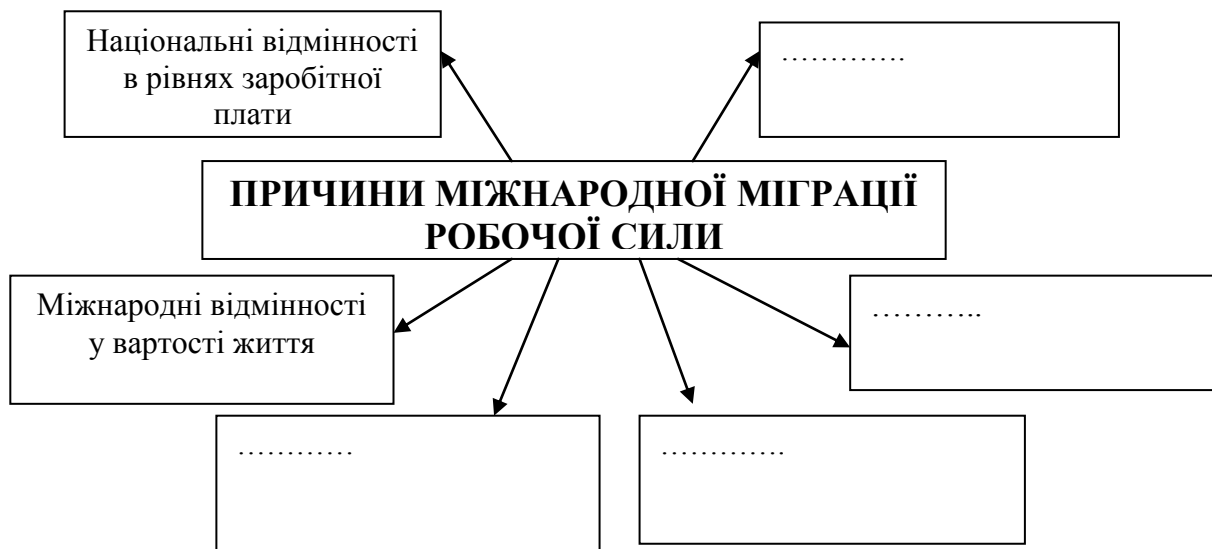
Завдання 2. Розгляньте позитивні соціально-економічні наслідки міграції робочої сили для країн-експортерів і країн-імпортерів, додайте свої зауваження та коментарі:

<i>Країни-експортери</i>	<i>Країни-імпортери</i>
1. Знижується напруга на внутрішньому ринку праці завдяки експорту надлишкової робочої сили.	1. Стимулюється розвиток виробництва внаслідок екстенсивного збільшення робочої сили.
2. З'являється можливість створення високоприбуткової галузі з експорту робочої сили.	2. Зростає конкурентоспроможність продукції завдяки використанню більш дешевої праці імігрантів.
3. Зростають надходження до бюджету у вигляді податків з фірм-посередників.	3. Знижуються витрати на підготовку та перекваліфікацію власних кадрів
4. Збільшуються валютні надходження до країни за рахунок приватних переказів емігрантів.	4. Заповнюються вакансії у непрестижних сферах і галузях економіки.
5. Зростає рівень життя і добробут залишених вдома членів сімей і утриманців мігрантів за рахунок переказів і речових відправлень.	5. Під час криз знижується соціальна напруга за рахунок звільнення імігрантів і заповнення вакансій робітниками-резидентами.
6. Збільшуються можливості приватного інвестування завдяки поверненню на батьківщину особистих коштів, засобів виробництва мігрантів.	6. Зменшується бюджетне навантаження завдяки економії коштів на пенсії та соціальні пільги.
7. Підвищується техніко-економічний рівень виробництва внаслідок праці більш кваліфікованих емігрантів, що повертаються на батьківщину з розвинених країн.	7. Зростає продуктивність праці робітників і ефективність виробництва в цілому за рахунок конкуренції на ринку праці.

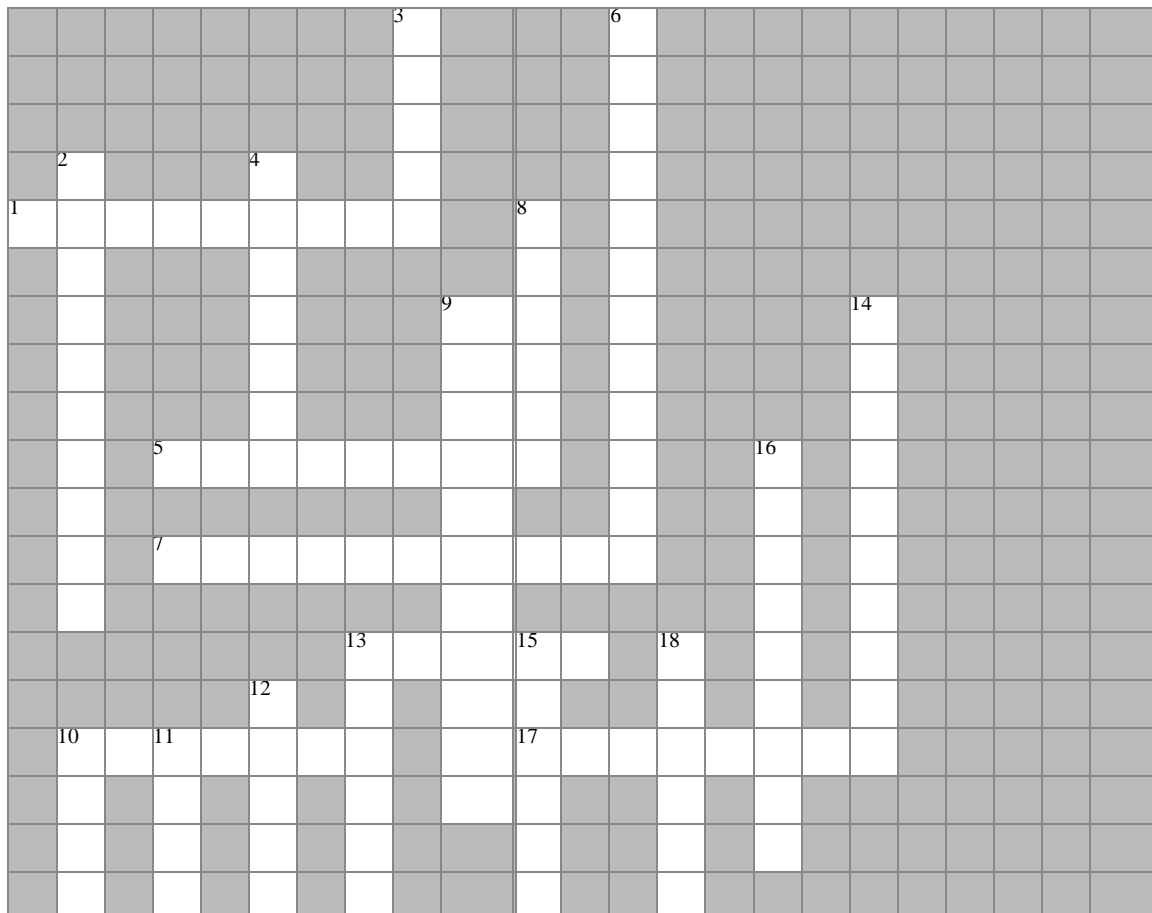
8. В окремих випадках, якщо це передбачено двосторонніми угодами, держава може отримувати компенсацію за використання імпортованих трудових ресурсів.

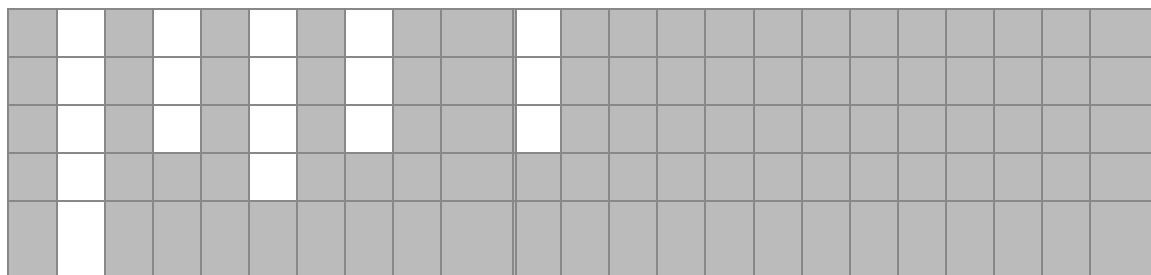
8. Покращується демографічна ситуація в «старіючих» країнах, а в деяких - і генофонд нації.

Завдання 3. Завершіть структурно-логічну схему «Причини міжнародної міграції робочої сили».

Завдання 4. Кросворд.

<i>По горизонталі</i>	<i>По вертикалі</i>
<p>1. Сукупність людей, що постійно живуть у межах якоїсь конкретно вказаної території (районі, місті, області, частини країни, країні, континенту чи всієї земної кулі).</p> <p>5. Міграція, коли відбувається виселення громадян із своєї країни на основі рішення судових організацій.</p> <p>7. Міграція, коли відбувається непримусове переміщення робочої сили.</p> <p>10. Документ, що видається державою для посвідчення особи своїх громадян (первісне значення – дозвіл на проїзд через порт).</p> <p>13. Це будь-який заробіток, обчислений, як правило, в грошовому виразі, який за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу або надані послуги.</p> <p>17. Переміщення людей через кордони тих чи інших територій зі зміною місця проживання назавжди або на більш-менш тривалий час.</p>	<p>2. Міграція, де є постійна робота в одній країні при проживанні в іншій, як правило, прикордонній країні за наявності необхідних міжнародних угод між країнами.</p> <p>3. Цілеспрямована діяльність людей зі створення матеріальних і духовних благ, необхідних для задоволення потреб кожного індивіда і суспільства в цілому.</p> <p>4. Це населення працездатного віку.</p> <p>6. Міграція, де відбувається переміщення населення згідно з національним законодавством (наприклад, візовий режим).</p> <p>8. Процедура, підпроцес чи завдання, що відбувається протягом певного проміжку часу і має відчутні результати.</p> <p>9. Міграція, коли відбувається самовільне переміщення населення щодо кордонів країни всупереч законодавству.</p> <p>10. Це фізична особа, яка безпосередньо власною працею виконує трудову функцію згідно з укладеним з роботодавцем трудовим договором (контрактом) відповідно до закону.</p> <p>11. Це щорічна міграція на період певного сезону (як правило, для збирання врожаю сільськогосподарських культур) з подальшим поверненням на батьківщину.</p> <p>12. Специфічні рухи або зміни стану систем різної фізичної природи, для яких спостерігається певна повторюваність в часі.</p> <p>13. Міграція, коли відбувається виїзд населення в іншу країну на постійне місце проживання.</p> <p>14. Виїзд працездатного населення до країни з-за її меж.</p> <p>15. Міграція, з роботою за кордоном протягом певного обмеженого часу з подальшим поверненням на батьківщину або переїздом в іншу країну.</p> <p>16. Виїзд працездатного населення країни за її межі.</p> <p>18. Визначає межі території: її суші, вод, надр, повітряного простору.</p>

Завдання 5. Напишіть есе на одну із запропонованих тем:

1. Чому українці для роботи обирають країни ЄС?
2. Переваги та недоліки трудової міграції українців.
3. Міграція робочої сили – єдиний шлях виживання для українців?
4. Нелегальна міграція в Україні і світі.
5. Трудова міграція молоді як фактор руйнування трудового потенціалу України.

Завдання 6. Визначте негативні соціально-економічні наслідки міграції робочої сили для країн-експортерів і країн-імпортерів. Заповніть таблицю.

<i>Країни-експортери</i>	<i>Країни-імпортери</i>

Завдання 7. Розгадавши цей ребус, Ви дізнаєтесь думку І.Франка щодо еміграції населення.

Тема 13. Регулювання міжнародної економічної діяльності в державі

Питання для самоконтролю

1. Які основні концептуальні проблеми регулювання відкритої економіки?
2. За якими напрямками можна розглядати вплив, що здійснює сфера міжнародного співробітництва на національну економіку?
3. Які існують моделі відкритої економічної політики?
4. Які підходи використовують для оцінки конкурентоспроможності національної економіки?
5. У чому сутність традиційних засобів підтримки національного товаровиробника у сфері міжнародної торгівлі?
6. Що є підставою для вживання антидемпінгових заходів?
7. Що розуміють під міжнародною економічною безпекою?
8. Які основні складові економічної безпеки держави?
9. У чому полягають проблеми економічної безпеки України на макрорівні?
10. Які актуальні проблеми економічної безпеки України на мікрорівні?

Навчальне завдання

1. Обґрунтуйте чому підтримку національного товаровиробника неможливо вважати екзогенною функцією регулювання міжнародної економічної діяльності країни, її торгівлі.
2. У міжнародному економічному регулюванні, як і взагалі в господарській практиці, немає і не може бути якогось абсолютного алгоритму для вироблення послідовних практичних кроків, який міг би бути використаний за принципом кальки в кожному конкретному випадку. Обґрунтуйте чому так, і як та які зазвичай використовуються різноманітні підходи, особливості.
3. Поміркуйте, як забезпечити створення реального фундаменту міцних міжнародних позицій України.
4. Охарактеризуйте поняття економічної безпеки в контексті сучасної геополітики.
5. Назвіть основні загрози економічній безпеці України.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

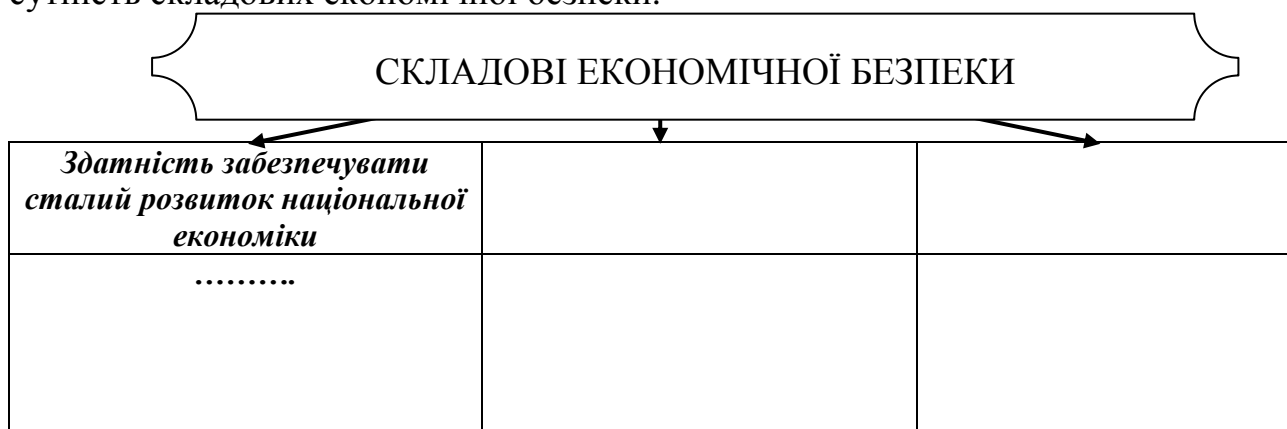
1. Регулювання відкритої економічної системи не може бути ефективним за відсутності програмно-цільової промислово-технологічної політики, виважених інвестиційних програм та створення передумов ефективного залучення фінансових ресурсів у вигляді капітальних активів, які функціонують у виробничій сфері.
2. Створення реальної основи міцних міжнародних позицій України може бути забезпеченим тільки за умов підвищення ефективності галузей національного виробництва.

3. Створення реального підмурку міцних міжнародних позицій України може бути забезпеченим тільки за умов підвищення ефективності галузей національного виробництва. Тільки Україна постала перед принциповими питаннями обрання такої парадигми розвитку, яка з максимальною ефективністю може гарантувати стабільність її конституційного ладу та багатосторонній розвиток соціуму.
4. Існують як якісні, так і кількісні критерії національної економічної безпеки.
5. Розрив між невисокою експортною спроможністю та великою імпоротною залежністю економіки позитивно впливає на економіку України.

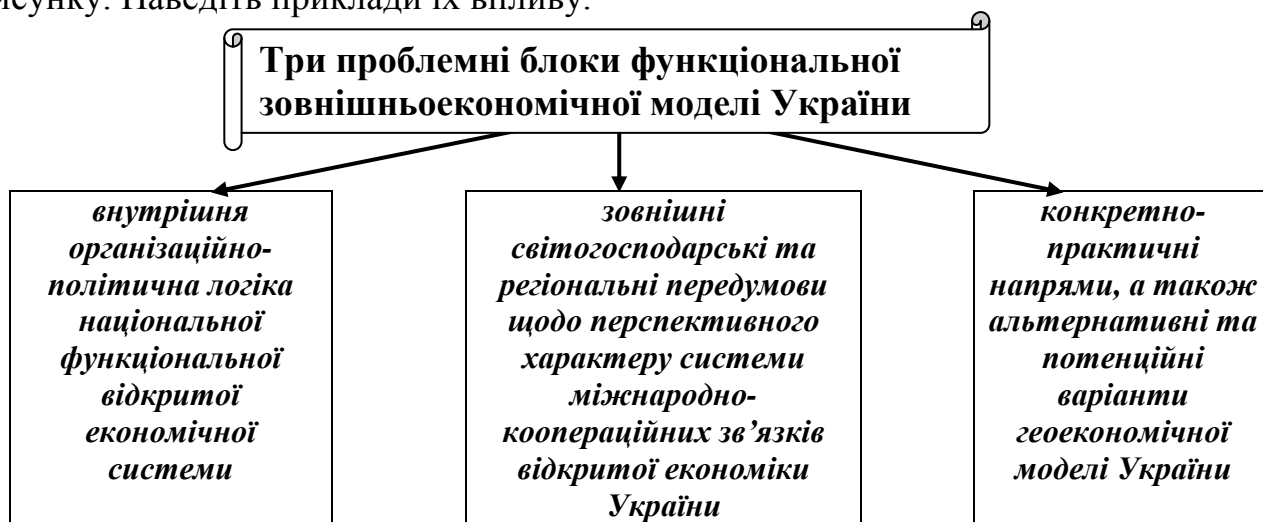

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Завершіть структурно-логічну схему. Охарактеризуйте сутність складових економічної безпеки.

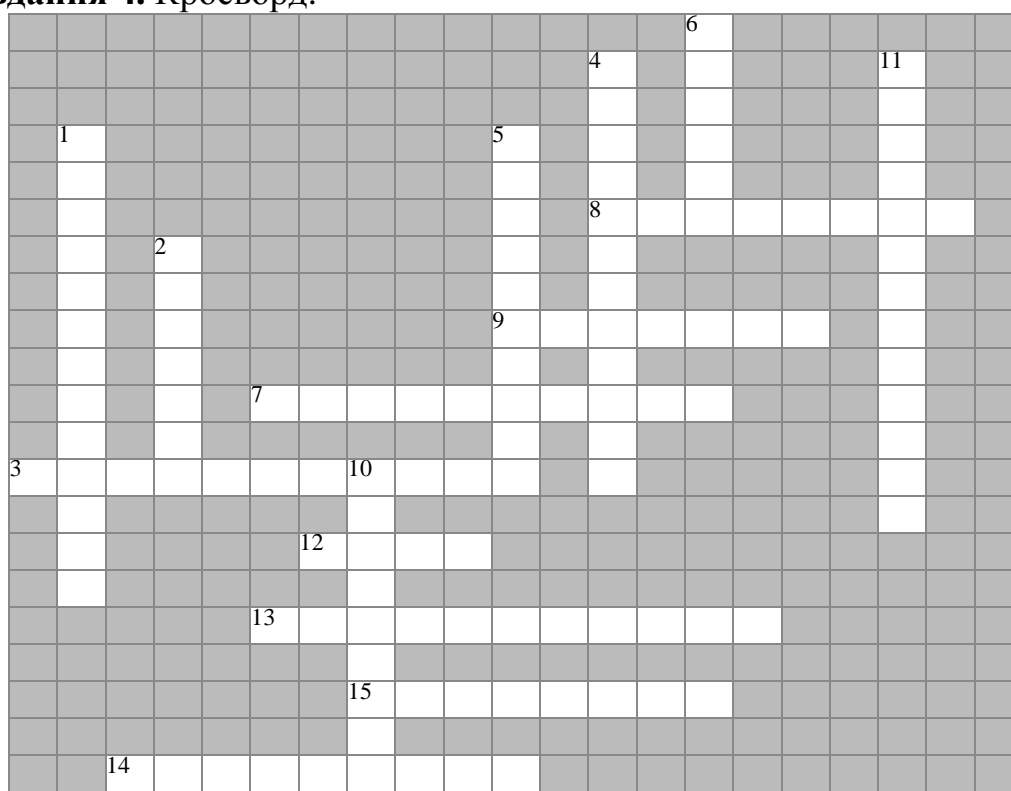
Завдання 2. На сьогоднішній день виділяють три проблемні блоки функціональної зовнішньоекономічної моделі України, які наведено на рисунку. Наведіть приклади їх впливу.

Завдання 3. Розгадайте ребус.

Завдання 4. Кросворд.

По горизонталі:	По вертикалі:
<p>3. Безперервне відновлення обсягів, якісних параметрів та умов виробництва товарів, послуг та духовних благ.</p> <p>7. Довгострокові вкладення капіталу у підприємницьку діяльність з метою одержання певного доходу.</p> <p>8. Закрита економіка.</p> <p>9. Умови, в яких перебуває складна система, коли дія зовнішніх факторів і внутрішніх чинників не призводить до процесів, що вважаються негативними по відношенню до даної складної</p>	<p>1. Технічно найдосконаліша галузь матеріального виробництва, основа індустріалізації економіки, яка має вирішальний вплив на розвиток продуктивних сил.</p> <p>2. Вивіз із митної території країни за кордон товарів і послуг без зобов'язання їхнього зворотного повернення.</p> <p>4. Об'єктивний соціальний процес, змістом якого є зростаючі взаємозв'язок і взаємозалежність національних економік, національних політичних і соціальних систем, національних культур, а також взаємодії людини й навколишнього середовища.</p> <p>5. Складне соціально-економічне явище, при</p>

<p>системи у відповідності до наявних, на даному етапі, потреб, знань та уявлень.</p> <p>12. Загальна сума непогашених позик.</p> <p>13. Наука, яка розглядає вплив географічних чинників на внутрішню й особливо зовнішню політику держав і націй.</p> <p>14. Об'єкти впровадження чи процес, що веде до появи чогось нового – новації.</p> <p>15. Процес зростання споживчих цін на продовольчі, непродовольчі товари, послуги.</p>	<p>якому частина економічно активного населення не має роботи й заробітку.</p> <p>6. Ввезення на митну територію крани товару (товарів), призначеного для споживання у цій країні.</p> <p>10. Соціальна наука, що вивчає суспільний процес господарювання; шукає відповіді на запитання: що, скільки, яким чином і для кого виробляти з відповідним дослідженням альтернатив у використанні обмежених ресурсів та засобів.</p> <p>11. Одна з форм суспільної організації виробництва, в основі якої лежить поділ праці.</p>
---	---

Тема 14. Україна у світових інтеграційних процесах

Питання для самоконтролю

1. Що є стратегічною метою України в зовнішньополітичній сфері?
2. Яка основна ідея Спільної стратегії ЄС щодо України?
3. У чому полягає суть «Європейської політики сусідства»?
4. Які юридичні акти засвідчують розвиток взаємовідносин між Україною та ЄС?
5. Які цілі передбачено «Угодою про партнерство та співробітництво між Україною та європейськими співтовариствами і їхніми країнами-членами»?
6. Які пріоритети визначає План дій Україна – Європейський Союз?
7. Які стратегічні перспективи європейської інтеграції України?
8. Які основні особливості зовнішньої торгівлі України з країнами СНД?
9. Що є гальмом для розвитку торговельно-економічних відносин у рамках СНД?
10. Що є найбільш актуальним завданням розвитку інтеграційних процесів країн СНД?

Навчальне завдання

1. Охарактеризуйте етапи процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС.
2. Проаналізуйте позитивні наслідки для України розширення Євросоюзу в середньостроковій та довгостроковій перспективах.
3. Проаналізуйте негативні наслідки для України розширення Євросоюзу в середньостроковій та довгостроковій перспективах.
4. Назвіть заходи реалізації завдань євро інтеграційної стратегії України.
5. Визначте історичні особливості та завдання інтеграційних процесів у рамках СНД.
6. Охарактеризуйте розвиток торговельно-економічних зв'язків України з країнами Європи на сучасному етапі.
7. Поміркуйте, чи є перспективним розвиток єврорегіону у вашій місцевості і в яких сферах діяльності
8. Охарактеризуйте стан та цілі співробітництва України з окремими партнерами по СНД.
9. Охарактеризуйте завдання та суперечності створення зони вільної торгівлі в рамках СНД.
10. Який вектор зовнішньої інтеграції потрібно обирати Україні в сучасних умовах? Доведіть свою думку конкретними фактами чи становищем економіки України.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Економічна інтеграція – процес розвитку стійких взаємозв'язків сусідніх держав, веде до їх поступового економічного злиття, заснований на проведенні цими країнами узгодженої міждержавної економіки і політики.
2. Основне завдання європейської інтеграції для України – покращити становище експорту.
3. Маастрихтський договір (Договір про утворення Європейського Союзу) був підписаний у 1991 році.
4. Україна входить до СОТ.
5. Європейська валютна система почала діяти в 1979 році.
6. ЄС – один з найбільших торговельних партнерів України.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Прокоментуйте вислів.

Комісар ЄС Беніта Ферреро-Вальднер вважає, що інтеграція України в ЄС – це те, що може об'єднати політичні сили в країні і стабілізувати ситуацію в Україні. Чи згодні ви з цією думкою, обґрунтуйте свою відповідь.

Завдання 2. Аргументуйте або спростуйте такі тези:

1. «Український агропром за рівнем технологій та інвестицій після вступу України до ЄС не буде здатний конкурувати з європейським. Формально західний ринок буде відкритий для українських товарів, але це не означає реального доступу до нього».

2. «Курс на європейську інтеграцію є природним наслідком здобуття Україною незалежності. Його витoki – в історії нашого народу й усвідомленні права жити в демократичній, економічно розвинутій, соціально орієнтованій країні. Його мета – створення шляхом масштабних внутрішніх перетворень умов для входження до спільноти європейських розвинутих країн. Сьогодні цей курс є домінантою внутрішньої та зовнішньої державної політики».

3. «Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації її економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, впровадження внутрішніх реформ. У політичному аспекті європейська інтеграція детермінує модернізацію правового поля української держави, наповнення демократичним змістом її політичної консолідації та інституціональної системи. Співпраця з ЄС сприятиме наближенню соціальних умов України до високих європейських стандартів, підвищенню рівня життя та статків населення».

4. «На офіційному веб-сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України акцентовано увагу на тому, що зона вільної торгівлі з ЄС не означає автоматичне збільшення експорту та пожвавлення торгівлі. Вільна торгівля з ЄС – це можливість для птахівничих підприємств:

- виходу на один з найбільших, найпотужніших та найбільш захищених ринків світу;

- вільної конкуренції на рівних умовах щодо нарощування обсягів експорту до одного з найважливіших торговельних партнерів України;

- збільшення кола потенційних споживачів української продукції;

– пошуку нових партнерів та диверсифікації своїх експортних потоків з метою мінімізації ризиків у разі неможливості доступу на ринки певних країн СНД;

– спрощення процесів залучення технологічних та інноваційних рішень, що реалізуються у країнах ЄС;

– зменшення нетарифних обмежень у торгівлі сільськогосподарською продукцією у рамках співробітництва, у сфері санітарних та фітосанітарних заходів;

– покращення доступу до якісної імпортової техніки, насіння, засобів захисту рослин тощо;

– збереження суверенітету у визначенні та здійсненні зовнішньоекономічної політики».

5. «У процесі зближення України з ЄС неминуче діятимуть і негативні фактори євроінтеграції, такі як неспроможність нести фінансовий тягар внесків до ЄС; зростання конкуренції з боку фірм країн-членів ЄС у процесі лібералізації і збільшення відкритості національної економіки, що супроводжуватиметься ліквідацією неконкурентоспроможних підприємств із негативними соціальними наслідками».

Завдання 3. Доповніть таблицю «Переваги та недоліки вступу України до СОТ».

<i>Переваги</i>	<i>Недоліки</i>
1. Збільшення іноземних інвестицій в економіку України	1. Використання України розвиненими країнами як ринку збуту своєї продукції
2.	2.
3.	3.
	4.

Завдання 4. Зробіть SWOT-аналіз вступу України до ЄС. Заповніть таблицю.

<i>Сила</i>	<i>Слабкість</i>
1. Політичні вигоди ❖	1. Політичні недоліки ❖
2. Економічні вигоди ❖ ❖ ❖ ❖	2. Економічні недоліки ❖ ❖ ❖
3. Соціальні вигоди ❖ ❖ ❖ ❖	3. Соціальні недоліки ❖

Можливості	Загрози
1. Політичні перспективи ❖ ❖ 2. Економічні перспективи ❖ ❖ 3. Соціальні перспективи ❖ ❖	1. Політичні загрози ❖ ❖ 2. Економічні загрози ❖ ❖ 3. Соціальні загрози ❖ ❖

Тема 15. Природокористування в умовах МЕД

Питання для самоконтролю

1. У чому проявляється сутність та невідворотність ресурсної проблеми?
2. Які є критерії торгівлі ресурсами?
3. Які ресурси відносяться до непоновлюваних?
4. Що таке новий міжнародний економічний устрій?
5. Якими є основні прояви проблеми дефіциту сировини?
6. Чим зумовлюється глобальний характер проблеми використання сировини?
7. Якими є основні особливості прояву глобальної ресурсної проблеми в Україні?
8. Якими є практичні шляхи розв'язання глобальної ресурсно-енергетичної проблеми?
9. Які фактори об'єктивно обмежують споживання ресурсів?
10. За якими критеріями класифікуються природні ресурси?

Навчальне завдання

1. Доведіть, чому можна стверджувати, що існує єдиний світовий ринок на сировинні товари, причому основними характеристиками цього ринку є агрегатні показники видобутку та споживання, попиту та пропозиції відповідних природних ресурсів.
2. Поміркуйте, з чим пов'язано, що сировинні ресурси становлять собою первинну матеріальну, природну субстанцію економічної діяльності людства та є предметом міжнародного економічного співробітництва, сировинні ресурси завжди є обмеженими.
3. Концепція реформи міжнародних економічних відносин, яка передбачає їх звільнення від дискримінації, нерівноправ'я та диктату, а також враховує необхідність допомоги найбіднішим країнам, розв'язання спільними зусиллями низки ключових проблем людства. Про що йдеться?
4. Особливості у забезпеченості ресурсами, що спонукають до міжнародного обміну, набувають вигляду об'єктивних передумов. Наведіть критерії цих передумов.
5. Поміркуйте, яку роль відіграє торгівля паливно-енергетичними ресурсами в загальній системі міжнародної торгівлі України.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Географічно-геологічний розподіл покладів корисних копалин між окремими країнами не відповідає обсягам їх національного споживання.
2. Головні виробники продукції та послуг у світі, в більшості випадків є не залежними від поставок енергоносіїв та переважної частини сировини.
3. Деякі види ресурсів раніше вважали невичерпними.

4. Екологічна безпека – стан навколишнього середовища у межах світового господарства, у країні загалом та в окремих регіонах і на підприємствах, що не загрожує здоров'ю населення у процесі праці та життєдіяльності.
5. Для економіки України характерний суперечливий та незадовільний характер натурально-речовинного балансування.

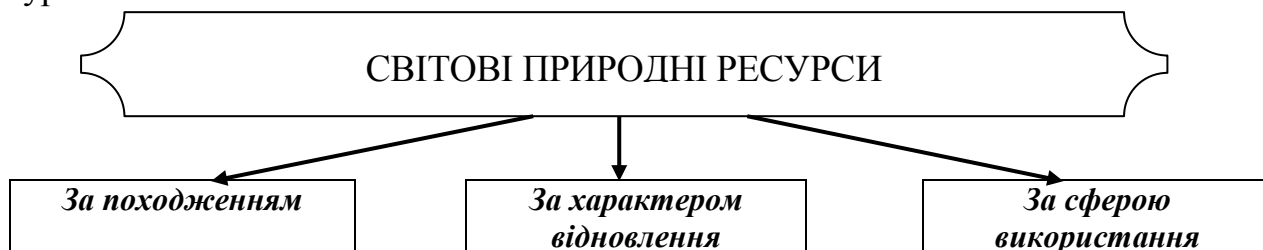
Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Міркуємо та аналізуємо.

Поясніть вислови:

1. «У своїх знаряддях людина володіє владою над зовнішньою природою, тоді як в своїх цілях вона швидше підпорядкована їй» – німецький філософ Георг Вільгельм Фрідріх Гегель (1770 – 1831 рр.)
2. «В давнину найбагатшими країнами були ті, природа яких найбільш щедра; нині найбагатші країни – ті, в яких людина найбільш діяльна» – англійський історик і соціолог Генрі Томас Бокль (1821 – 1862 рр.).
3. «Найпрекрасніше в природі – відсутність людини» – канадський поет Блісс Кармен (1861-1929 рр.).
4. «Природа не визнає жартів, вона завжди правдива, завжди серйозна, завжди сувора; вона завжди права; помилки і омані виходять від людей» – німецький письменник, філософ, державний діяч Йоганн Вольфганг фон Гете (1749-1832 рр.).
5. «У нерозвинених країнах смертельно небезпечно пити воду, у розвинених – дихати повітрям» – англійський письменник Джонатан Рабан (1942 р.).
6. «Я вважаю варварством спалювання унікального спадщини Землі – вуглеводнів – у формі нафти і природного газу. Спалювання цих молекулярних структур тільки для отримання тепла слід вважати злочином» – американський вчений, письменник Ральф Лепп.
7. «Альтернатива нестримному нарощуванню енергетичних біцепсів існує. Вона полягає в підвищенні енергоефективності: краще менше, та краще» – фізик, енергетик Олександр Шейндлін (1916-2017 рр.).

Завдання 2. Завершіть структурно-логічну схему «Світові природні ресурси».

❖ Мінерально-сировинні		❖ Вичерпні		❖ Для промисловості
❖		•		❖
❖		•		
❖		❖		❖
❖		•		
❖		•		

Завдання 3.

Напишіть есе на одну із запропонованих тем:

1. Особливості прояву глобальної ресурсної проблеми в Україні.
2. Роль нових технологій та прогресивних суспільних форм організації праці в справі енерго- та ресурсозбереження.
3. Практичні шляхи розв'язання глобальної ресурсно-енергетичної проблеми.
4. Нерівномірність географічно-геологічного розподілу ресурсів та несиметричність попиту на них.

Завдання 4. За даними таблиці побудуйте кругову діаграму «Структура паливно-енергетичного балансу світу». Проаналізуйте структуру паливно-енергетичного балансу світу. Які зміни, на вашу думку, відбудуться у структурі паливно-енергетичного балансу в майбутньому?

Таблиця - Структура паливного балансу світу

Вид палива	Питома вага, %
нафта	38,6
Вугілля	28,7
Природний газ	22,1
Ядерне паливо	6,9
гідроенергія	3,7
Усього	100

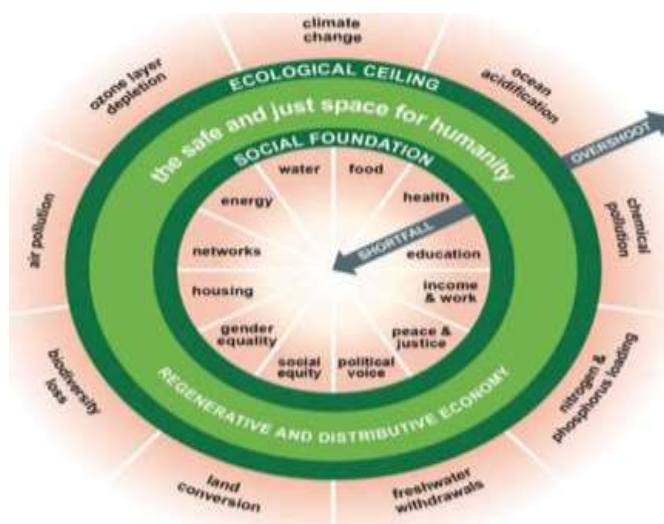
Завдання 5. Нанесіть на відповідну контурну карту найбільші у світі родовища нафти, природного газу, вугілля, позначте трьома різними типами штриховки (вертикальна, горизонтальна, коса). Зафіксуйте випадки перекриття двох або трьох штриховок. Які це країни?

Для довідки: Країни – найбільші виробники нафти, природного газу і вугілля

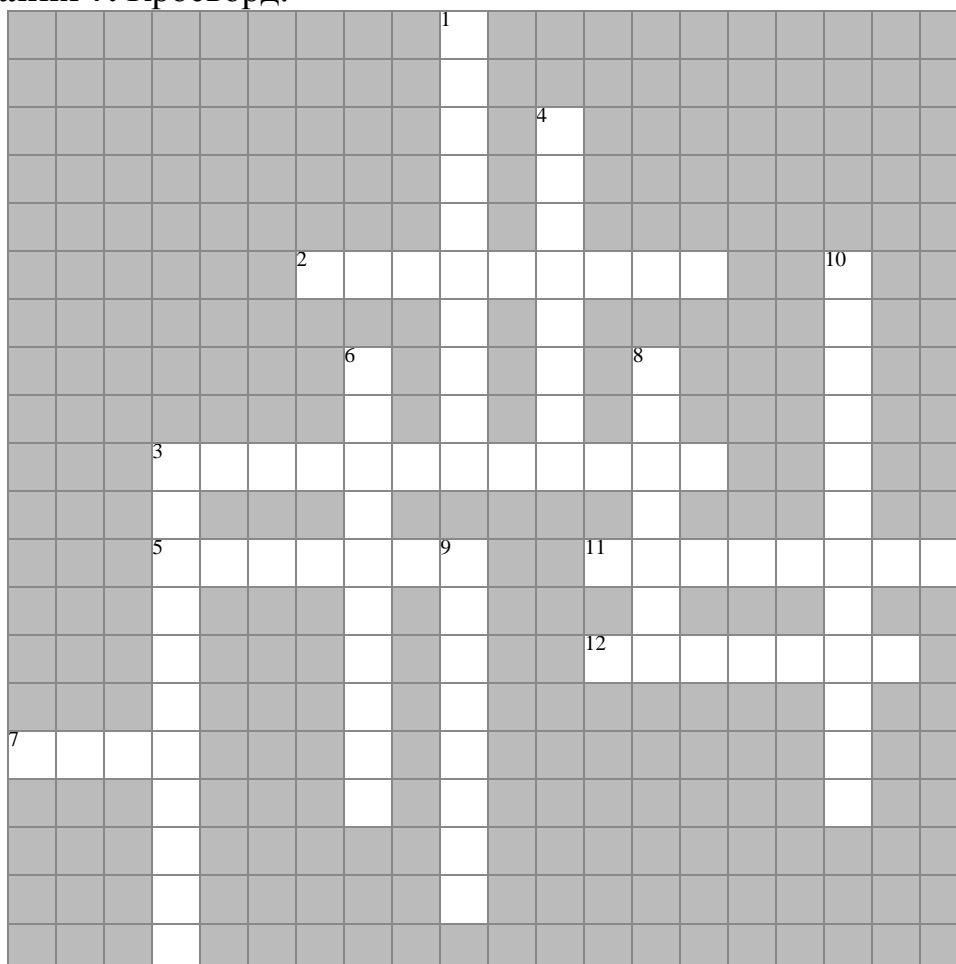
Нафта	Природний газ	Кам'яне вугілля
1. Саудівська Аравія	1. Росія	1. Китай
2. Росія	2. США	2. США
3. США	3. Канада	3. Ботсвана
4. Іран	4. Іран	4. Індія
5. Мексика	5. Норвегія	5. Австралія
6. Китай	6. Алжир	6. Росія
7. Канада	7. Нідерланди	7. ПАР
8. Норвегія	8. Саудівська Аравія	8. Індонезія
9. Кувейт	9. Великобританія	9. Польща
11. ОАЕ	10. Китай	10. Казахстан

Завдання 6.

Прокоментуйте вислів Кейт Раворт щодо власної концепції «економіки пончика» в контексті використання ресурсів: «Межі «пончика» стимулюють людство до процвітання, безмежної креативності, участі, співпричетності та значущості». Довідка: економіка пончика являє собою екологічно безпечний та соціально справедливий простір між соціальними та планетарними межами знизу та зверху відповідно (див. рисунок).

Завдання 7. Кросворд.

<i>По горизонталі</i>	<i>По вертикалі</i>
2. Використання однієї речі (матеріалу), в результаті чого створюється нова річ.	1. ... ресурси – ті ресурси, використання яких людством не веде до їх вичерпування.
3. Поширення екологічних принципів і підходів на природничі та гуманітарні	3. ... ресурси – матеріальні об'єкти, в яких зосереджена енергія, придатна для

<p>науки, на виробничі процеси й соціальні явища.</p> <p>5. Вивіз із митної території країни за кордон товарів і послуг без зобов'язання їхнього зворотного повернення.</p> <p>7. Процес реалізації виробленої продукції з метою перетворення товарів у гроші та задоволення запитів споживачів.</p> <p>11. Правовий документ, що засвідчує певну домовленість між партнерами.</p> <p>12. Природні – це природні компоненти та сили природи, що використовуються або можуть бути використані як засоби виробництва та предмети споживання для задоволення матеріальних і духовних потреб суспільства, підвищення якості життя людей.</p>	<p>практичного використання людиною.</p> <p>4. Природні, антропогенні або техногенні речовини та матеріали безпосередньо з яких виробляється продукція.</p> <p>6. Обсяг товарів та послуг, який виробники хочуть і можуть поставити на ринок за різною ціною за певний проміжок часу.</p> <p>8. ... господарство – глобальна система господарств держав та недержавних утворень, що пов'язані міжнародним поділом праці і взаємодіють між собою у різних формах.</p> <p>9. Процес обміну товарами, послугами, цінностями і грошима.</p> <p>10. Сукупність всіх чинників, які є у розпорядженні людини чи людської спільноти.</p>
--	--